

Bouwstenen voor een dynamisch en efficiënt subregionaal beleid in Vlaanderen

Deel 1: Decentralisering van beleid. Institutionele analyse van het subregionaal sociaal-economisch beleid in Vlaanderen.

December 2001

Een onderzoek in opdracht van de Vlaamse minister van Werkgelegenheid en Toerisme, in het kader van het VIONA-onderzoeksprogramma

Met ondersteuning van de administratie Werkgelegenheid en het ESF

ESF: de Europese bijdrage tot de ontwikkeling van de werkgelegenheid door inzetbaarheid, ondernemerschap, aanpasbaarheid en gelijke kansen te bevorderen en door te investeren in menselijke hulpbronnen.

WOORD VOORAF

Dit onderzoek, uitgevoerd door IDEA Consult met als promotor Dr. F. De Rynck, kadert in het Viona-programma 2000 voor arbeidsmarktonderzoek in Vlaanderen. In dit onderzoek wordt aandacht besteed aan het thema van de organisatie van het subregionaal beleid met focus op het arbeidsmarktgebeuren. Dit Viona-project werd gefinancierd enerzijds met Vlaamse en anderzijds met Europese middelen (ESF). We zijn het ESF en het Viona-programma, en in het bijzonder minister van Werkgelegenheid en Toerisme R. Landuyt, dankbaar voor deze opdracht.

Verder een woord van dank aan de inbreng van de Visiegroep onder leiding van Marion Vrijens (Administratie Werkgelegenheid), en met als leden: Dirk Geldof (Administratie Werkgelegenheid), Machteld De Dobbeleer, Bart Candaele (Administratie Economie), Peter Van Herck (Administratie Binnenlandse Aangelegenheden), Karin Van Mossevelde, Tanja Mattheus (Kabinet Vlaamse minister van Werkgelegenheid), Lieve Heene (kabinet Vlaamse minister van Welzijn), prof. Jan Bundervoet (K.U.Leuven), Geert Vandenbroucke (Steunpunt WAV) en Peter Cabus (SERV).

We zijn tot slot een bijzonder woord van dank verschuldigd aan de vele contactpersonen uit de drie onderzochte regio's binnen Vlaanderen en uit de vier buurlanden; hun namen zijn opgesomd in bijlage van Deel II en van Deel III van het eindrapport.

Het rapport omvat 4 delen:

Deel 1: Decentralisering van beleid. Institutionele analyse van het subregionaal sociaal-economisch beleid in Vlaanderen

Dit eerste deel gaat eerst in op het doel en de aanpak van het onderzoek. Vervolgens wordt ingegaan op de recente theoretische inzichten rond decentralisering, de opbouw van de netwerken op subregionaal niveau en een analyse van het huidig subregionaal sociaal-economisch beleid in Vlaanderen.

Deel 2: Analyse van de subregionale dynamiek in Vlaanderen

Deze analyse omvat de perceptiepeiling voor Vlaanderen in de regio's: Gent, Kortrijk en Turnhout.

Deel 3: Buitenlandse vergelijking

Deel 3 omvat de beschrijving van het subregionaal arbeidsmarktgericht veld voor Nederland, Frankrijk, de UK en Duitsland.

Deel 4: Samenvatting en aanbevelingen

Deel 4 geeft een synthese en overzicht van het subregionaal beleid in Vlaanderen en in het buitenland en de beleidsaanbevelingen rond 7 topics.

Inhoud

<u>WOORD VOORAF</u>	2
<u>1. INLEIDING</u>	5
<u>1.1. Doel en aanpak van het onderzoek</u>	5
<u>1.1.1. Doel van het onderzoek</u>	5
<u>1.1.2. Plan van aanpak</u>	7
<u>1.2. Inhoud van Deel 1</u>	8
<u>2. DECENTRALISATIE VAN HET BELEID: EVOLUERENDE BESTURINGSVERHOUDINGEN, BESTUURSKUNDIGE INZICHTEN EN TRENDS</u>	10
<u>2.1. Het analysekader op hoofdlijnen</u>	10
<u>2.2. Decentralisering van beleid</u>	12
<u>2.3. Interactief bestuur en netwerkvorming</u>	14
<u>2.4. Van hiërarchie naar meer markt – en netwerksturing</u>	19
<u>3. OPBOUW VAN DE NETWERKANALYSE OP SUBREGIONAAL NIVEAU</u>	21
<u>3.1. Het ruimtelijk-ecologisch perspectief</u>	21
<u>3.1.1. Milieu</u> 21	
<u>3.1.2. Ruimtelijke ordening</u>	24
<u>3.1.3. Mobiliteit en infrastructuur</u>	24
<u>3.2. Het sociaal-cultureel perspectief</u>	25
<u>3.2.1. Onderwijs</u>	25
<u>3.2.2. Welzijn en gezondheid</u>	26
<u>3.3. Het sociaal-economisch perspectief</u>	27
<u>3.3.1. Economie</u>	27
<u>3.3.2. Werkgelegenheid</u>	28
<u>3.4. Afsluitende beschouwingen over de beleidsclusters heen</u>	31
<u>4. SUBREGIONAAL SOCIAAL-ECONOMISCH BELEID IN VLAANDEREN</u>	32
<u>4.1. Belangrijkste beleidsplannen in het Vlaams subregionaal sociaal-economisch beleid</u>	32
<u>4.1.1. Beleidsnota en beleidsbrief 2001 Werkgelegenheid</u>	32
<u>4.1.2. BELEIDSNOTA en BELEIDSBRIEF ECONOMIE</u>	34
<u>4.1.3. SERV-standpunt van de SOCIALE PARTNERS met betrekking tot het strategisch sociaal economisch streekoverleg</u>	37

4.1.4.	<i>Afsluitende beschouwingen over de verschillende beleidsplannen heen</i>	38
4.2.	<i>Analyse van enkele subregionale functionele actoren in de Vlaamse sociaal-economische beleidsnetwerken</i>	40
4.2.1.	<i>De STC's</i>	42
4.2.2.	<i>EDUFORA</i>	45
4.2.3.	<i>GOM en economische studiebureaus</i>	47
4.2.4.	<i>Streekplatformen</i>	51
4.2.5.	<i>Afsluitende beschouwingen</i>	54
5.	<u>BIBLIOGRAFIE</u>	55

1. INLEIDING

1.1. Doel en aanpak van het onderzoek

1.1.1. Doel van het onderzoek

De opzet van het subregionaal beleid is onderwerp van een intensief debat. Beleidsverantwoordelijken op Vlaams en lokaal niveau, evenals de sociale partners zijn directe betrokkenen in een zoektocht naar het juiste evenwicht tussen een top-down (van bovenaf gestuurd) en bottom-up (van onderuit opgebouwd) aanpak. Meer bepaald wordt gezocht naar initiatieven voor enerzijds een verbetering in de samenhang van het subregionaal landschap en anderzijds de versterking van de subregionale dynamiek, rekening houdend met de eigenheid van elke subregio. In die zin werden tijdens de jaren '90 verschillende beleidsinitiatieven genomen. Hierbij verwijzen we naar de hervorming van de STC's, het uittekenen van het vernieuwd regionaal-economisch beleid of de oprichting van de Edufora. Opvallend daarbij is dat al deze initiatieven geïnitieerd zijn vanuit het eigen beleidsdomein, zonder een duidelijk horizontaal karakter over de verschillende beleidsdomeinen heen.

Aanpassingen aan de opzet van het subregionaal beleid maken niet alleen in Vlaanderen het voorwerp uit van een beleidsdebat, maar staan ook bij buurlanden op de agenda. Volgt men de ontwikkelingen in andere Europese landen, telkens stelt men vast dat er of initiatieven genomen zijn om de werking van het subregionaal beleid te optimaliseren of dat er maatregelen op stapel staan. Bijgevolg is het interessant om ook lering te trekken uit de ontwikkelingen in deze landen.

Deze probleemstelling werd goed samengevat in de oproep tot onderzoeksvoorstellen voor VIONA 2000 (Thema 1.3, topic 11):

'Inzicht verwerven in de wijze waarop de arbeidsmarktactoren functioneren. Speciale aandacht gaat daarbij uit naar de evaluatie en de ondersteuning van het Europese, regionale en lokale arbeidsmarktbeleid.

De laatste jaren is geïnvesteerd in de uitbouw van een subregionaal beleid (STC's, streekplatform, Edufora,...). Een onderzoek zou ook over de landsgrenzen heen kunnen kijken en nagaan welke sporen in andere regio's en lidstaten ontwikkeld worden. Uiteindelijk moet een dergelijke verkenning een bijdrage kunnen leveren aan de discussie: welke zijn de voorwaarden om een subregionaal beleid goed te laten draaien, welke meerwaarde mag men hiervan verwachten, voor welke structuren en samenwerkingsverbanden wordt er geopteerd, welke methodieken worden gebruikt,

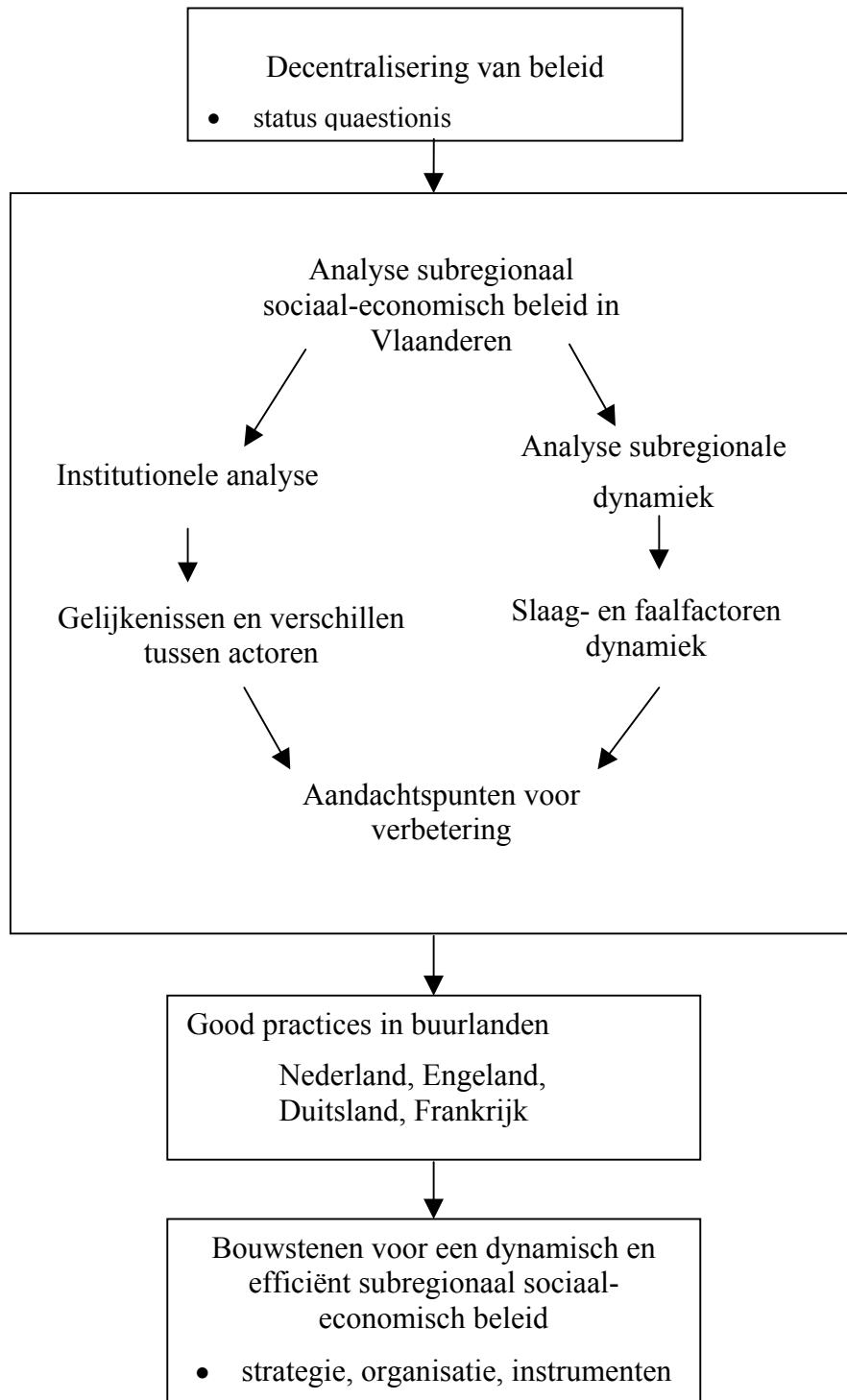
Voortbouwend op de formulering in de VIONA-onderzoeksoproep, vertrekt dit project van volgende centrale onderzoeksvragen:

Het aanreiken van belangrijke **bouwstenen** voor een dynamisch en efficiënt subregionaal beleid, op basis van een gedegen analyse van het huidig beleid en leereffecten van ontwikkelingen en beleidsinitiatieven in de omringende landen. Meer bepaald zal een antwoord gezocht worden op volgende vragen:

1. Wat is de beleidscontext betreffende het subregionaal beleid in Vlaanderen, en wat reiken bestuurskundige inzichten terzake aan?
2. Hoe is het subregionaal sociaal-economisch beleid in Vlaanderen institutioneel georganiseerd, en welke zijn de sterke en zwakke punten? Welke slaag- en faalfactoren zijn bepalend voor de subregionale dynamiek van een streek?
3. Welke relevante leereffecten zijn er voor Vlaanderen te trekken uit recente beleidsinitiatieven met betrekking tot het subregionaal sociaal-economisch beleid in de buurlanden?
4. Welke conclusies ter optimalisering van het subregionaal sociaal-economisch beleid in Vlaanderen kunnen getrokken worden op basis van de interne (deel 2) en externe (deel 3) analyse van dit onderzoek?

1.1.2. Plan van aanpak

Dit project is opgedeeld in vier stappen, zoals blijkt uit onderstaand schema:

Om een antwoord te geven op de kernvragen van dit onderzoek, wordt het onderzoek uitgevoerd in 4 stappen, met name:

- Stap 1: Ontwikkelingen op vlak van decentralisering van het beleid: een status quaestionis. Daarnaast de institutionele analyse van het subregionaal sociaal-economisch beleid in Vlaanderen.
- Stap 2: Analyse van de subregionale dynamiek aan de hand van drie gevalstudies in Vlaanderen.
- Stap 3: Good practices op vlak van subregionaal sociaal-economisch beleid uit de buurlanden.
- Stap 4: Bouwstenen voor een dynamisch en efficiënt subregionaal sociaal-economisch beleid in Vlaanderen.

1.2. Inhoud van Deel 1

Het eerste deel van het onderzoek “Bouwstenen voor een dynamisch en efficiënt subregionaal beleid in Vlaanderen” bevat de resultaten van de eerste onderzoeksstap, namelijk een overzicht van de ontwikkelingen op vlak van decentralisering van het beleid en de institutionele analyse van het subregionaal sociaal-economisch beleid in Vlaanderen. Dit eerste deel van het onderzoek heeft namelijk als doel om het globale kader van het onderzoek duidelijk te definiëren, en de context te beschrijven waarbinnen de ontwikkelingen op vlak van beleidsnetwerken plaatsgrijpen.

Dit gebeurt aan de hand van volgende topics:

- Aandachtspunten bij decentralisering, interactief bestuur en netwerkvorming vanuit bestuurskundig oogpunt. Hier wordt op basis van de beschikbare literatuur een bondig overzicht gegeven van de belangrijkste factoren.
- Via een synoptisch overzicht wordt een beeld van het subregionale landschap in Vlaanderen geschetst. Daaruit blijkt dat Vlaanderen talrijke initiatieven op vlak van beleidsnetwerking kent, en dit op verschillende domeinen. In feite kunnen er drie clusters in het subregionaal beleid onderscheiden worden, met name:
 - De sociaal-culturele cluster: onderwijs, welzijn en gezondheid (persoonsgebonden materies)
 - De ruimtelijk-ecologische cluster: milieu, ruimtelijke ordening en mobiliteit en infrastructuur (grondgebonden materies)
 - De sociaal-economische cluster: arbeidsmarktbeleid inclusief vorming, economisch beleid.

In de verdere studie wordt het accent op deze laatste cluster gelegd, met het arbeidsmarktbeleid als centrale insteek.

- De beleidsnota's en de beleidsbrieven van ministers van de Vlaamse regering worden gebruikt om de krachtlijnen inzake subregionaal sociaal-economisch beleid weer te geven, zoals:
 - de beleidsnota en beleidsbrief ‘Werkgelegenheid’

- de beleidsnota en beleidsbrief 'Economie'

Ook wordt rekening gehouden met standpunten en adviezen van de sociale partners, die in het kader van de SERV werden uitgebracht.

Tot slot wordt een nadere analyse gemaakt van enkele belangrijke functionele subregionale actoren, werkzaam in het arbeidsmarktbeleid (vb. STC's), het regionaal-economisch beleid (vb. streekplatformen, GOM's) en het vormingsbeleid (vb. Edufora). In dit overzicht worden topics behandeld als strategie, organisatie en instrumenten van deze actoren.

2. DECENTRALISATIE VAN HET BELEID: EVOLUERENDE BESTURINGSVERHOUDINGEN, BESTUURSKUNDIGE INZICHTEN EN TRENDS

2.1. Het analysekader op hoofdlijnen

Figuur 1 bevat een conceptueel kader, dat de positie en interacties tussen verschillende actoren in het beleidsveld schetst en dat we in dit project gaan gebruiken voor de analyse van de beleidsnetwerken. Het schema zal in het vervolg van het project de leidraad zijn om:

- na te gaan hoe omgevingsfactoren beleidsnetwerken beïnvloeden,
- de positie van de actoren binnen de netwerken te bepalen (publiek, privaat, territoriaal en functioneel),
- verschuivingen binnen besturingsverhoudingen te detecteren (vb. decentralisering, interactief bestuur, sturingsmechanismen).

Zoals uit de figuur blijkt zijn er in het Vlaams beleidsveld verschillende actoren actief. Twee hoofdcategorieën zijn de publieke en de private actoren.

Bij de **publieke actoren** onderscheiden we territoriale en functionele actoren. De territoriale actoren zijn de bestuursniveaus, namelijk de Vlaamse Gemeenschap, de provincies en de gemeenten. De functionele actoren omvatten de instituties die voor specifieke materies zijn opgericht. Deze functionele actoren hebben een gesloten taakstelling, in tegenstelling tot de territoriale besturen die een open taakstelling hebben.

Ook bij de **private actoren** kunnen we een tweedeling maken, tussen enerzijds het middenveld (organisaties actief in het beleidsveld zoals sociale partners) en de zuivere marktactoren (ondernemingen, social profitinstellingen).

Bij elk van deze actoren zijn instanties werkzaam op het **centrale** en het **decentrale** niveau. Onder het centrale niveau verstaan we in dit project het Vlaamse niveau. Het decentrale zijn de provincies, de streek en het lokale niveau. In wat verder volgt wordt het **subregionaal niveau** gedefinieerd als het *decentraal niveau met een bovenlokale werking*. Eliminatie van de louter lokale initiatieven ligt voor de hand gezien de opzet van het onderzoek, maar sluit lokale initiatieven (bvb de werkwinkels) met een bovenlokaal effect niet uit.

Tussen deze actoren zijn er heel wat interacties. De wisselwerking en samenwerking tussen deze actoren (allemaal samen of gedeeltelijk) vormen **beleidsnetwerken**. Bijgevolg definiëren we beleidsnetwerken als sociale actiesystemen die zich binnen historisch gegroeide verhoudingen en een institutioneel kader concentreren rond besluitvormingsprocessen in de behandeling van beleidsproblemen. Het actiesysteem bestaat uit stelsels van publieke en private actoren die rond deze problemen op elkaar betrokken zijn en elkaar in hun doelstellingen en strategieën beïnvloeden. In dat sociaal actiesysteem bepalen de interacties en strategieën van de actoren de voortgang en het produkt van het proces (Derynck, 1995).

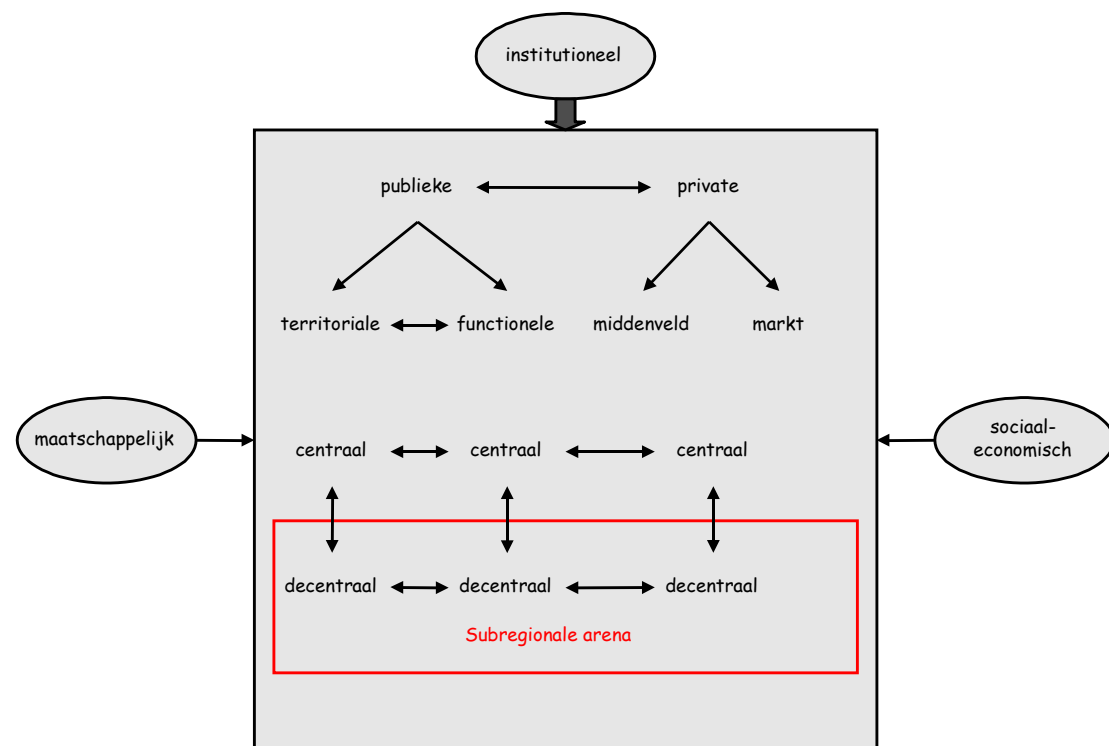
Zoals uit deze definitie blijkt zijn er verschillende beleidsnetwerken mogelijk. Beleidsnetwerken die op decentraal niveau actief zijn en met een bovenlokaal effect zullen we in het vervolg omschrijven als de ‘**subregionale arena**’.

De werking van deze actoren staat niet op zich, maar is ook sterk beïnvloed door **externe factoren en ontwikkelingen**, zoals institutionele (vb. staatshervorming), maatschappelijke (vb. individualisering) en sociaal-economische factoren (vb. arbeidsmarktsituatie).

Beleidsnetwerken zijn niet statisch, maar werken zeer dynamisch. De samenwerkings- en interactiepatronen tussen deze actoren zijn in beweging. Zo kunnen verschillende mogelijke verschuivingen in de besturingsverhoudingen vastgesteld worden, zoals:

- verschuivingen tussen publieke en private actoren in het algemeen (privatisering, concessies, publiek-private samenwerking);
- verschuivingen tussen centrale en decentrale publieke actoren, hetzij territoriaal (Vlaanderen, provincies, gemeenten) hetzij functioneel (VOI's, STC's, streekplatformen, Edufora);
- verschuivingen tussen centrale en decentrale private actoren (verzelfstandiging van onderwijs- en gezondheidsinstellingen, bedrijvenclusters)

Figuur 1: Typering van beleidsnetwerken in Vlaanderen

Bron: IDEA Consult

Op basis van figuur 1 kunnen verschillende mogelijke evoluties in de besturingsverhoudingen vastgesteld worden (zie daarvoor de pijltjes). In wat volgt gaan we dieper in op bestuurskundige inzichten terzake. We focussen daarbij op drie tendensen, namelijk:

- decentralisering van beleid
- interactief bestuur en netwerkvorming
- van hiërarchie naar meer markt- en netwerkcoördinatie.

2.2. *Decentralisering van beleid*

De opvattingen over de rol van de overheid veranderen. Een tendens daarbij is dat grote organisaties niet geschikt zijn om goed te presteren in termen van beleidsefficiëntie en –effectiviteit. Ze zijn tevens weinig klantgericht. Kleinere organisaties maken met meer autonomie resulteert in een organisatiestructuur welke verondersteld wordt dichter bij de burger en de klant te staan, en tevens dichter bij organisaties en platformen die verondersteld worden hun belangen te verdedigen. Het betrekken van de burger gaat vaak samen met dit decentralisatieproces omdat het leidt tot de verdeling van verantwoordelijkheden.

Decentralisatie van beleid definiëren we dan ook als het proces van bevoegdheidsverdeling tussen publieke bestuursniveaus (hetzij territoriaal, hetzij – in Vlaanderen wel vaak- naar functionele besturen). Deze beweging kan daarbij verschillende **vormen** aannemen. We onderscheiden er hier drie, met name:

- betrekken van lokale actoren in de ontwikkeling en management van beleid (bottom-up aanpak);
- betrekken van lokale actoren in de uitvoering van het beleid van de centrale overheid (top down aanpak);
- vervangen van beleid op het centrale niveau door beleid op het regionale of lokale niveau (bevoegdheidsherverdeling).

Vanzelfsprekend kunnen tussen deze drie categorieën van decentralisatie verschillende mengvormen onderscheiden worden.

Voor deze trend naar meer decentralisering worden verschillende **argumenten** aangehaald, zoals:

- het leidt tot een verhoging van de efficiëntie (dit is de relatie tussen output en de ingezette middelen) en de effectiviteit van het beleid (de mate waarin de prestatie bijdragen tot het bereiken van de vooropgezette doelstellingen). Het algemene uitgangspunt daarbij is dat het lokale niveau beter is om een lokale dynamiek op gang te brengen en te houden, en zo een beter resultaat kan bereikt worden, rekening houdende met de in te zetten middelen;
- het maakt het mogelijk om een beleid te voeren dat dichter aanleunt bij de klanten/doelgroepen. Het beleid moet op maat kunnen gevoerd worden van de lokale stakeholders, om de cohesie van het lokaal weefsel te versterken. Een meer gedecentraliseerd beleid zou beter in staat zijn om een evenwicht te bewerkstelligen tussen ‘equity’ en ‘efficiency’.
- Voor decentralisering en interactie wordt ook gekozen om meer participatieve beleidsvormen toe te passen, in plaats van hiërarchische structuren. Decentralisering steunt bijgevolg ook op een geloof dat betere resultaten kunnen bereikt worden met minder top-down controle, en meer visievorming en initiatief vanuit de lagere niveaus, gebaseerd op lokale partnerships en bottom-up creativiteit.

Toegepast op het subregionaal beleid stellen we vast dat deze evolutie resulteert niet alleen in een debat over de rol van de overheid, de zogenaamde kerntaken, maar vooral over de wijze waarop deze rol dan moet worden ingevuld. Niet meer, maar een betere overheid, waarbij (weer) meer nadruk komt te liggen op samenwerking tussen publieke en private sectoren als middel, en op efficiëntie van overheidsoptreden als doel. Het uiteindelijk doel is te komen tot een versterking van de potenties van de betrokken omgeving door de synergie te verbeteren van plaatsgebonden factoren en centrale, lokale en private actoren in een bepaald veld.

Aan een trend naar decentralisering zijn mogelijk ook valkuilen verbonden. Traditionele **gevaren** verbonden aan decentralisering zijn de volgende:

- het gevaar dat een decentralisering van beleid van het centrale niveau naar het regionale niveau leidt tot een nieuwe centralisering op dat regionale niveau, en met andere woorden – daar waar nodig en nuttig - niet doorstroomt naar het lokale niveau;
- decentralisering kan ook aanleiding geven tot een te grote fragmentering van het beleid, zodat de noodzakelijke overeenstemming tussen de beleidsdoelen op het centrale en het decentrale niveau verloren gaat;
- tot slot kan decentralisering in de praktijk ook aanleiding geven tot efficiëntieverliezen, door de inspanningen die moeten gebeuren op vlak van overleg en andere participatievormen met stakeholders;

Uit bovenstaande argumenten pro en contra blijkt dat op vlak van inrichting van decentralisering een evenwicht dient gevonden te worden tussen lokale dynamiek en beleidscoördinatie. Wat het coördinatievraagstuk betreft, stelt deze ontwikkeling ongetwijfeld nieuwe en andere eisen aan de verschillende vormen van coördinatie (zie luik 3).

2.3. *Interactief bestuur en netwerkvorming*

De klassieke institutionele en economische literatuur over decentralisatie is sedert enkele jaren opengetrokken naar een benadering van **interactief bestuur**, intergouvernementele relaties en intergouvernementeel management. Decentralisatie en centralisatie worden als instrumenten ingebed in een meer dynamische analyse van de publiek - private relaties en van de publiek - publieke relaties tussen bestuursniveaus.

Deze beweging naar interactief bestuur en netwerkvorming kunnen we karakteriseren aan de hand van volgende spanningsbogen:

- van centraal en gedirigeerd naar meer subsidiariteit en interactief partnerschap;
- van top-down naar meer bottom-up, van uniform naar maatpak;
- van sectoraal (eng aspectueel) en verticaal verkokerd (elke administratie apart) naar meer integraal (afweging van alle aspecten binnen 1 gebied) en horizontaal (doorheen de scheidingen van de vertikale administraties);
- van een louter structureel naar een meer procesmatige en relationele benadering van problemen;
- van juridische instrumenten naar meer communicatieve en marktinstrumenten;
- van planning naar programmering;

Deze tendensen op vlak van netwerking en interactief bestuur worden hierna verder vertaald naar ontwikkelingen op drie terreinen:

- organisatorische ontwikkelingen;
- ontwikkelingen op vlak van sturing en coördinatie.
- ontwikkelingen inzake inzet van instrumenten;

- organisatorische tendensen

In de verschillende beleidsvelden positioneren diverse actoren zich rond beleidsproblemen. Tussen deze actoren tekenen zich een veelheid van soorten van relaties af: ze zijn met elkaar verbonden omwille van procedurele of institutionele spelregels. Ze zijn soms in elkaars structuren vertegenwoordigd. Individuen zijn in meerdere organisatieverbanden vertegenwoordigd. Relaties worden interacties wanneer de actoren 'iets' doen rond bepaalde beleidsvraagstukken; ze vormen dan **netwerken**.

Men stelt inderdaad vast dat ook in Vlaanderen de **maatschappelijke ruimte** tussen de gemeenten en het centrale (Vlaamse) niveau **alles behalve leeg** is: naast de provincies is er een ruim middenveld aanwezig waarbij zich zowel spontane vormen van maatschappelijke dynamiek aftekenen (strategische planvorming, actiegroepen, vzw's...) als verschillende bestuursvormen actief zijn die zich met concepten en voorstellen voor hun gebied manifesteren (intercommunales, GOM's, STC's, streekplatformen, VOI's), waarbij ontegensprekelijk kan worden vastgesteld dat gebiedsgerichte differentiatie en beleidsdoelstellingen aan belang winnen voor het beheersen van een aantal maatschappelijke problemen in de Vlaamse samenleving.

Naast de territoriale bestuursvormen (gemeente, provincies, centraal niveau) nemen de **functionele organen met territoriale werking** een bijzondere plaats in. Daarbij is de verhouding tussen de gemeenten en de provincies enerzijds en de territoriale gedecentraliseerde functionele besturen van de centrale overheid anderzijds niet altijd zonder problemen.

Hier kan in eerste instantie gedacht worden aan de organen, de bestuursvormen die zich tussen of naast gemeenten, intercommunales en provinciebesturen positioneren: de polders en wateringen, de streekplatformen, de subregionale tewerkstellingscomités, de GOM's, de bekkencómités, het vijfhoekoverleg, landinrichtingcomités, regionale landschappen... .

Daarnaast heeft men in Vlaanderen een dertigtal Vlaamse Openbare Instellingen (VOI's), waarvan een aantal met een zeer geprononceerde subregionale werking: de subregionale kantoren bureaus en comités van bvb de VDAB (STD's), Kind en Gezin, de VMM, de rivierbekkens, de VVM (de *Lijn*).

De meeste functionele gedecentraliseerde functionele diensten zijn opgericht door een decreet, hebben rechtspersoonlijkheid, maar niet allemaal (soms enkel op basis van een besluit). Niet alleen de juridische vormen maar ook de taken en bevoegdheden (van louter adviserend, uitvoerend, conceptueel plannend, regelgevend, tot belastingsbevoegdheid en zelfs commercieel) van de instellingen en de samenstelling van de beheersorganen (van rechtstreeks verkozen burgers, gemeentelijke mandatarissen, vertegenwoordigers maatschappelijke groepen, actoren uit beleidsveld, tot deskundigen en ambtenaren) van de functioneel gedecentraliseerde organen verschillen onderling grondig.

- tendensen op vlak van sturing

Het schaalniveau van de nieuwe interactieorganen valt vanuit een samenlevingsperspectief niet altijd samen met de administratieve grenzen van de gemeenten en de provincies. Schaaldifferentiatie betekent ook dat de verschillende schalen waarop de burger zich beweegt niet gelijk zijn. Ze evolueren trouwens ook in de tijd.

Veel beleidsproblemen, die de politieke agenda in Vlaanderen beheersen, hebben aspecten die gebiedsgericht of bovenlokaal zijn. Ze hebben betrekking op stedelijke of landelijke gebieden of vragen om een specifieke gebiedsaanpak, die zich op basis van bepaalde kenmerken opdringt als basis voor beleidsformulering en –uitvoering. De schaal van deze gebieden valt zelden samen met de schaal van de verkozen besturen. Tezelfdertijd is onmiskenbaar dat er zich in deze uiteenlopende territoria complexe stelsels ontwikkelen van maatschappelijke en bestuurlijke actoren die zich profileren in bepaalde gebieden en die de beleidsvoering voor bepaalde gebieden beïnvloeden. Deze gebiedsgerichte ruimtes zijn dus maatschappelijk en beleidsmatig relevant.

Hoezeer de institutionele kaders vergelijkbaar zijn, toch kan het beleidsnetwerk in het Kortrijkse anders evolueren dan in het Brugse. Impliciet wordt hiermee aangegeven dat een bovenlokale ruimte voor deze problematiek relevant is. Welke ruimte relevant is, welke problemen relevant zijn, dat komt tot stand onder invloed van omgevingsdruk en vormt evenzeer voorwerp van discussie en inzet van onderhandelingen.

Benett stelt vast dat in alle West-Europese landen op bovenlokaal vlak een complexe mix van gedifferentieerde soorten besturen is tot stand gekomen: mengvormen van territoriale besturen die al dan niet versterkt worden, soorten samenwerkingsvormen tussen besturen van verschillende niveaus, functionele besturen op verschillende schalen.

De nood aan stroomlijning en taakafspraken laat zich voelen. *Ostrom* (1961) stelt dat het probleem van de zogenaamde ‘bestuurlijke chaos’ al te vlug wordt samengevat onder de boutade: ‘ te veel beleidsvoerders en te weinig beleid’. Doch de responsiviteit van de overheid is volgens *Ostrom* gebaat bij een veelheid van besturingsarrangementen.

Deze **polycentrische structuur** biedt de veelheid van actoren in de samenleving meerdere ingangen om allerlei sterk uiteenlopende vragen en behoeften in het bestuurlijk systeem binnen te brengen en op een aangepaste wijze te ordenen.

Ook volgens *Ostrom*: “ a democratic theory of administration will not be preoccupied with simplicity, neatness and symmetry but with diversity, variety and responsiveness to the preferences of constituents. A system of democratic administration depends upon an ordered complexity of social relationships”

Een polycentrische (een multi-actor en multi-level) benadering van de bovenlokale besturingsproblematieken is zowel conceptueel als normatief nuttig en nodig omdat bij vele problemen steeds vele actoren enerzijds reeds in de besluitvorming betrokken zijn en invloed uitoefenen, anderzijds ook de inbreng van vele actoren nodig is om tot effectieve beleidsvoering te komen.

- tendensen op vlak van instrumenten

Het beeld van de verhouding tussen overheid en maatschappelijk veld of tussen besturen en bestuurden is duidelijk minder hiërarchisch en eenzijdig geworden. Van het beeld van de bevelshuishouding evolueerden we naar dat van de onderhandelingshuishouding, naar een tweezijdige of multipolaire verhouding, naar een wisselwerking tussen overheden onderling maar ook met de maatschappelijke actoren.

De vermelde tendensen hebben niet alleen hun impact op de institutionele vormgeving en op de posities van actoren binnen algemeen-territoriale, sectorale en projectgerichte beleidsnetwerken maar dus ook op de vorm en soort ingezette instrumenten. Er is sprake van een evolutie naar de inzet van tweede generatie-instrumenten.

Onder deze ‘**tweede**’ generatie sturingsinstrumenten rekenen De Bruijn en ten Heuvelhof:

- de bestuursovereenkomsten als voorbeeld van meerzijdige sturing
- de persoonsgerichte instrumenten (werken via sturingsagenten, bvb ambtenaren in buitendiensten)
- incentives of gedragsprikkelers
- effectiviteitstoetsen
- communicatieve instrumenten

Deze tweede generatie sturingsinstrumenten steunen op meerzijdigheid en omvatten steeds elementen van onderhandelingen en communicatie. Ze veronderstellen ruimte voor onderhandelingen en flexibiliteit van de onderhandelaars die namens de overheid optreden. Ze vereisen strategisch optreden van de verantwoordelijke ambtenaar. Dat vergt dan weer dat tussen de bestuursniveaus of eventueel binnen één departement ruimte zal moeten gemaakt worden niet alleen voor deze soepelheid in de onderhandelingen maar ook voor het inspelen op onvoorzienbare gebeurtenissen

Dominant is de tendens naar *besturingsverhoudingen*, gesteund op horizontale patronen en interacties tussen lokale actoren, die op deze manier geresponsabiliseerd worden. Men heeft het over het valoriseren van het maatschappelijk middenveld, over het inschakelen van eigen verantwoordelijkheden.

Indien het succes van een actie afhangt van de medewerking van de actoren, dan zal men dus eerder overgaan tot instrumenten die op onderhandelen (een mengeling van bottom-up en top-down) steunen en minder op dwangmatige bepalingen, zoals gebod- of verbodsinstrumenten (enkel top-down-sturing). Deze instrumenten hebben dan tot doel gedrag te bevorderen, te stimuleren, te ontraden of te belonen. Het gaat dan om de inzet van meerzijdige instrumenten die gericht zijn op het mobiliseren van steun en op het maken van afspraken over *wederzijdse* verbintenissen.

Sturingsinstrumenten zoals contracten (met *wederzijdse* rechten en plichten) , protocollen, convenanten (bvb milieu) , handvesten (bvb handvest sociaal verzekerde wet van 11.04.1995) en charters (bvb de charter van de werkzoekende decreet van 31.03.1993) verdringen decreten en uniforme subsidieregelingen. Doelverbintenissen halen het meer en meer op middelenvoorschriften. Deze tweede generatie instrumenten verdringen de meer ‘top-down-achtige’ benadering gesteund op een veelheid van gebodsregels en middelenvoorschriften.

Er is meer en meer nood aan een integrale strategie voor een gebied waardoor verschillende doelstellingen op verschillende terreinen met elkaar in verband worden gebracht. Op het niveau van de gebiedsgerichte werking behoort **strategische planning** tot de onmisbare instrumenten. ‘Strategisch’ heeft betrekking op het ontwikkelen (in nauwe dialoog) van coalities tussen centrale en lokale, publieke en private actoren, die voor de uitvoering van de planning belangrijk zijn, ter versterking van de sterke punten en ter bestrijding van de zwakke punten van het gebied. Dat gebeurt dan door een implementatiegerichte aanpak, ondersteund door en gericht op de doelstellingen die men in coalitie voor een bepaald gebied wenst te bereiken. Deze doelstellingen moeten in een dialoog tot stand komen, waardoor ook een draagvlak voor de gebundelde acties ontstaat.

Vorm geven aan het ‘**endogeen potentieel**’ en de meer ‘geïntegreerde’ benadering van ontwikkelingsprogramma’s vergt wellicht ook een vorm van flexibele en meer gebiedsgebonden verschillen in structurering tussen de betrokken actoren. Combinatie van top-down en bottom-up leidt er niet alleen toe dat de vormgeving uit de netwerking kan verschillen in tijd en ruimte maar vergt tevens dat deze *verschillen* op zich als element van beleidsvoering door de meer centrale overheid moeten *gevaloriseerd* worden.

De druk om planmatiger te werken en om deze planning in dialoog op te bouwen, vereist aangepaste types van ambtenaren en politici. In plaats van uitvoerende ambtenaren is er nood aan *beleidsvormende ambtenaren*. In plaats van politici die vooral op beheer zijn gericht, is er nood aan *politici* die vooral op beleid en dus op *sturing* zijn gericht.

Ook de private sector wordt geacht integraal deel uit te maken van gebiedsgerichte netwerken, wat leidt tot nieuwe organisatietypes voor *publiek-private samenwerking* die vaak een privaatrechterlijk karakter hebben.

Op het niveau van de algemene territoriale beleidsnetwerken behoort de zogenaamde ‘strategische planning’ gedurende de laatste jaren dus tot de cultuur van de dominante actoren die met economische aspecten van streekontwikkeling bezig zijn. **Het ‘Samenwerkingsverband Strategisch Plan Kempen (het SSPK)’** wordt veelal als het prototype van de nieuwe subregionale organisatievormen vooropgesteld. Het ging hier om een privaat initiatief met groot lokaal draagvlak onder de vorm van een vzw, met tripartitestructuur gesteund op publieke actoren, vakorganisaties en werkgevers, geïnitieerd door de private sector, invloedrijke parlementairen en sleutelfiguren uit de sociale organisaties. Diverse andere strategische plannen zagen het daglicht, zoals het strategisch plan Antwerpen, en het strategisch plan voor het Kortrijkse.

Deze privaat geïnitieerde initiatieven zijn later door de Vlaamse overheid als idee overgenomen, en vormen thans de basis van het vernieuwd regionaal beleid (zie verder). Factoren, zoals herkenbaar territorium, prestige van de initiatiefnemer(s), sterke elitaire consensus rond het project en de initiatiefnemer, flexibiliteit van

structuur en werking, bestaan van mobiliserende projecten zijn evenveel kritische succesfactoren die tot het welslagen van dit project hebben bijgedragen. Ze zullen dan ook bij de analyse van de slaag- en faalfactoren van de subregionale dynamiek worden meegenomen.

2.4. Van hiërarchie naar meer markt – en netwerksturing

Verschuivende besturingsverhoudingen hebben ook hun impact op de coördinatie-aanpak. In de bestuurskundige literatuur maakt men een onderscheid tussen drie coördinatiemechanismen: het marktmodel, het hiërarchisch model en het netwerkmodel. Een karakterisering van de drie coördinatiemechanismen is opgenomen in tabel 1.

In het **marktmodel** wordt uitgegaan van actoren die door hun eigenbelang na te streven als het ware onbewust bijdragen tot het maatschappelijk welzijn. Sturing vanuit de overheid wordt als positief ervaren indien het bijdraagt tot een grotere mate van beleidsvrijheid en rechtszekerheid voor de actoren.

In de mate dat de overheid toch wenst in te grijpen om bepaalde van haar doelstellingen te bereiken zal ze veelal gebruik maken van financiële instrumenten (gedragsbeïnvloeding door prijsmechanisme). Marktcoördinatie bij overheidsactiviteiten wordt veelal enkel teruggevonden in ondersteunende diensten (personeelsadministratie...). Toch kan de overheid bij het laten uitvoeren van haar taken gebruik maken van het coördinatiemechanisme van de markt: aanbestedingen, concessieovereenkomsten zijn daarvan een voorbeeld.

Voor het beheer van overheidsop treden wordt in de meeste gevallen gebruik gemaakt van het hiërarchisch of het netwerkmodel. Coördinatie volgens het **hiërarchisch model** vindt hier plaats door wet- en regelgeving (gebodsbepalingen). Het uitgangspunt is hier veelal de doelstelling van de coördinerende actor. De te coördineren actoren worden opgevat als relatief passieve objecten: vandaar de neiging om dit model het ‘één-actor’-model te noemen; top-down coördinatie werkt meer efficiënt naarmate de problemen eenvoudig (routineus) zijn. Naarmate de problemen complexer worden, gezag niet meer als vanzelfsprekend wordt beschouwd en dus de mondigheid toeneemt, de organisaties lossen en ruimtelijk en/of functioneel meer verspreid, verliest hiërarchische coördinatie aan doeltreffendheid.

Netwerken kunnen als een apart coördinatiemodel worden opgevat. Het bouwt wel voort op het marktmodel, maar in functie van overheidsdoelen en probeert de nadelen (bureaucratisering, onmogelijkheid van autoregulering, het te idealistisch beeld van de almachtige en alwetende overheid) van het hiërarchisch model te minimaliseren.

De complexiteit van de relatie tussen actoren staat in een netwerk centraal. Binnen zo'n netwerk zijn een veelheid van actoren, ook verschillende overheden, actief. Van een boven en ondergeschikte positie is geen sprake meer. In een netwerk is beleid in een belangrijke mate doelgericht. Het coördinerend handelen is gericht op het bereiken van een consensus over de probleemformulering, de doelstellingen, de onderling in acht te nemen spelregels. Niet de markt, niet de wet maar de spelers zelf bepalen de spelregels, in functie van het te bereiken doel en met optimalisering van de potentialiteiten van elkeen.

Kenmerkend voor netwerken is het afstappen van de generieke instrumenten (wetgeving, regelgeving, generieke subsidies) en als de rol voor de overheid het overgaan tot het vormen van specifieke coördinatie, met vooreerst

netwerkconstituerend, gesteund op samenwerking (vertrouwen) en dan verder netwerkmanagement ('*consensusbepleiter*') tussen gelijke actoren met complementaire belangen.

Net als bij de vormen van decentralisering is, is er op vlak van model van beleidscoördinatie geen sprake van één of andere zuivere vorm, maar wel eerder van mengtypes. Tevens is het zo dat coördinatie niet enkel via één enkel instrument gebeurt. Wel worden veelal verschillende instrumenten door elkaar gebruikt. Men kan bijvoorbeeld regels opleggen, maar tegelijk ook sturen via de markt.

Tabel 1: Kenmerken van drie bestuurskundige coördinatiemodellen

KENMERK	MARKT	HIËRARCHIE	NETWERK
Uitgangspunt	Zelfsturend vermogen autonome actor	Doelstellingen coördinerende sector	Gelijke actoren met complementaire belangen
Basisbegrip	Ruil/ competitie (prijs)	Autoriteit/ routine	Coalitie/ samenwerking (vertrouwen)
Normatieve basis	Contract-eigendomsrechten	Werkgever-werknemer/ Baas-ondergeschikte	Wederzijdse interactie
Rol overheid	Facilitator-bewaker	Autoriteit-stuurder	Consensusbepleiter
Methode voor conflictoplossing	Gemarchandeer (haggling) – toevlucht tot het gerecht	Administratief fiat – supervisie	Reputatie actoren
Mate van flexibiliteit	Hoog	Laag	Medium
Mate van engagement tussen de actoren	Laag	Medium	Hoog
Toon/klimaat	Zakelijk en/of wantrouwen	Formeel – bureaucratisch	Open – wederzijds voordeel
Waar is het mechanisme voornamelijk te vinden?	Ondersteunende diensten	Intradepartementaal	Interdepartementaal inter- organisationeel
Afhankelijkheids-situatie	Onafhankelijk	Afhankelijk	Onderling afhankelijk

Bron: Bouckaert et al., o.c., p. 32

3. OPBOUW VAN DE NETWERKANALYSE OP SUBREGIONAAL NIVEAU

De subregionale werking van het beleid en daarin meer bepaald de bestuursverhoudingen en de beleidsnetwerken wordt veelal gevat in drie clusters van beleidsdomeinen:

- het sociaal economisch perspectief: werkgelegenheid en economisch beleid,
- het ruimtelijk- ecologisch perspectief: milieu en ruimtelijke ordening,
- het sociaal-cultureel perspectief: cultuur, welzijn en onderwijs.

Hierna zullen we voor elk van deze beleidsclusters in Vlaanderen op hoofdlijnen aangeven hoe de beleidsnetwerken kunnen getypeerd worden. Daarbij wordt vanuit de subregionale werking bijzondere aandacht besteed aan:

- evoluerende bestuursverhoudingen,
- soorten actoren: functionele en territoriale besturen, overlegorganen,
- instrumenten.

De verschillende beleidsclusters worden telkens getypeerd in een overzichtelijke tabel.

Dit deel wordt afgesloten met de formulering van de belangrijkste conclusies over de verschillende beleidsclusters heen.

3.1. Het ruimtelijk-ecologisch perspectief

3.1.1. Milieu

Het gebiedsgericht beleid brengt ruimtelijke differentiatie aan in de beleidsdoelstellingen en -maatregelen. Deze differentiatie speelt in op specifieke regionale omstandigheden en noden. In het Vlaams milieubeleid vinden we vooral een sectoraal gebiedsgericht milieubeleid terug. Dit sectoraal gebiedsgericht beleid vinden we bijvoorbeeld terug voor wat betreft water, lucht en mestproblematiek.

Een geïntegreerd milieubeleid, dat gericht is op de verschillende functies (bvb drinkwatervoorziening) en aspecten (bvb lawaaihinder) van het milieubeleid, wordt de dag van vandaag zeer beperkt gevoerd: één specifiek project van enige omvang is opgezet in de Gentse Kanaalzone (in samenwerking met Nederland: het ROM-project Gent-Terneuzen). Ook het MINA-plan 2 duidt aan dat de bestaande vormen van sectoraal gebiedsgericht milieubeleid onvoldoende op elkaar zijn afgestemd, dat er een gebrek is aan besluitvormingsprocessen en structuren voor geïntegreerd gebiedsgericht beleid, en dat er momenteel geen gebiedsgerichte ‘monitoring’ van de milieutoestand bestaat.

Aldus is er in het milieubeleid een gebrekkige afstemming van gebiedsgericht met het sectoraal milieubeleid (interne integratie) en met de ruimtelijke ordening, economie en landbouw (externe integratie). De beleidsnota milieu erkent de problematiek en pleit voor een goede taakverdeling tussen Vlaanderen, provincies en gemeenten, doch er wordt voor het gebiedsgericht milieubeleid geen concrete aanzet gegeven tot een

duidelijke afbakening van de rol van actoren op het bovenlokale niveau (provincies, VOI's en intercommunales).

In het kader van het gebiedsgericht milieubeleid zijn –naast en samen met de werking van de gedecentraliseerde diensten van AMINAL en de milieu-VOI's- specifieke samenwerkingsverbanden en overlegplatformen geïnstalleerd. Enkele voorbeelden zijn:

- **Regionale landschappen:** samenwerkingsverband op initiatief van de provincie of drie gemeenten, met een jaarprogramma (met een minimum aan activiteiten) op de snijlijn van natuurbeheer, natuurontwikkeling en natuurgericht toerisme. Er zijn momenteel 8 regionale landschappen in Vlaanderen actief.
- **Bekkencomités:** in het kader van integraal waterbeheer, zonder decretale basis, met een plenaire vergadering en een ambtelijke werkgroep. Er is voorzien in de oprichting van 11 bekkencomités, met als opdracht de doelstellingen op vlak van waterkwaliteit uit te werken op het niveau van het bekken, het adviseren van projecten, het opvolgen van watersystemen en het uitbouwen van een maatschappelijk draagvlak.
- **Landinrichting:** met een centrale (ambtelijke) commissie, en één (ambtelijke + provinciale vertegenwoordigers) comité en één stuurgroep (met de vertegenwoordigers van gemeenten, provincies en belangengroepen) per landinrichtingsproject. Landinrichting streeft naar een gestructureerd samenwerkingsproces (visievorming, advies en inspraak) met alle partijen die in de open ruimte werken, zowel diensten van de Vlaamse Gemeenschap als de provincies, openbare besturen en instellingen, verenigingen en particulieren.
- **Grensoverschrijdende projecten** in het kader van de Benelux of Europese programma's (Interreg, ROM-project kanaalzone Gent-Terneuzen).

Instrumenten die in het kader van het gebiedsgericht milieubeleid worden ingezet hebben veelal een regelgevend karakter, maar in toenemende mate wordt er gewerkt met convenanten. Voorbeelden van deze laatste zijn de provinciale en gemeentelijke milieuconvenanten (1991) inzake huishoudelijk afval en de facultatieve gemeentelijke en provinciale milieubeleidsplannen (1995).

De inbedding van de lokale besturen in het gebiedsgericht milieubeleid blijft onduidelijk, en manifesteert zich vooral op vlak van coördinerende rol van de provincies naast deze van de milieu-VOI's, zoals OVAM.

Tabel 2: Typering van de ruimtelijk-ecologische beleidscluster

Beleidsdomeinen	Milieu	Ruimtelijke ordening	Mobiliteit en infrastructuur
Beleidsinitiatieven	<ul style="list-style-type: none"> - vooral sectoraal gebiedsgericht milieubeleid - in beperkte mate geïntegreerd per gebied (v.b. ROM Gent- Terneuzen) 	<ul style="list-style-type: none"> - per definitie gebiedsgericht - integrale aanpak via RSV 	<ul style="list-style-type: none"> - interactieve planning - publiek-private samenwerking
Functionele instanties	<ul style="list-style-type: none"> - gedecentraliseerde diensten van AMINAL en milieu-VOI's 	<ul style="list-style-type: none"> - vooral provincies en gemeenten, met hun uitvoerende diensten 	<ul style="list-style-type: none"> - LIN en buitendiensten - De Lijn, havens, VOI's, beheerders van waterwegen,..
Overlegorganen	<ul style="list-style-type: none"> - regionale landschappen, Bekkencomités, ROM-projecten, ... 	<ul style="list-style-type: none"> - gebiedsgerichte processen (afbakening stedelijke gebieden, economische netwerken) 	<ul style="list-style-type: none"> - adviesraden van De Lijn - PPSverbanden
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - regelgeving en vergunningen - milieubeleidsplanning - aankoopbeleid ook convenanten (v.b. Provinciale en gemeentelijke milieuconvenanten) 	<ul style="list-style-type: none"> - structuurplannen (Vlaams, provinciaal en gemeentelijk) - uitvoeringsplannen (Vlaams, provinciaal en gemeentelijk) - decentralisatie van vergunningen 	<ul style="list-style-type: none"> - mobiliteitsplanning - convenanten - infrastructuurplanning
Positie van lokale besturen	<ul style="list-style-type: none"> - aankoopbeleid milieuplanning - coördinerende rol voor provincies naast milieu-VOI's - provincies en gemeenten (v.b. afval, vergunningen) zijn decentrale actoren 	<ul style="list-style-type: none"> - provincies en gemeenten zijn decentrale actoren 	<ul style="list-style-type: none"> - belangrijke rol in planning (provincies en gemeenten) en uitvoering van werken (vooral gemeenten)

Bron: IDEA Consult

3.1.2. Ruimtelijke ordening.

Ruimtelijke ordening is per definitie gebiedsgericht. Ruimtelijk ordening streeft immers naar een duurzame ontwikkelingsgerichte afstemming en integratie van de ruimtelijke aspecten van alle maatschappelijke activiteiten in Vlaanderen.

Ruimtelijke ordening streeft naar het verweven, integreren en afstemmen van alle ruimtelijke aspecten in het functioneren van de maatschappij. Toch stelt men vast dat er nog steeds een zeer gebrekkige afstemming bestaat van ruimtelijke ordening met gebiedsgericht en sectoraal milieubeleid, maar ook met de sector economie en landbouw. Met het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen wil het beleid komen tot een integrale aanpak van het gebiedsgericht beleid op vlak van ruimtelijke ordening, in tegenstelling tot voorheen waar er geen globale visie op ruimtegebruik voor Vlaanderen bestond.

Dit structuurplanningsproces (besluit Vlaamse Regering 23 september 1997 en het decreet van 17.12.1997, houdende de bindende bepalingen van het RSV) heeft een hele dynamiek in gang gezet op vlak van decentrale vertaling van het RSV. Als belangrijkste vermelden we:

- **provinciale en gemeentelijke structuurplannen** zijn in uitwerking. Het RSV heeft immers als uitgangspunt dat er ruimte moet blijven voor lokale of subregionale invulling van de globale ruimtelijke visie die op Vlaams niveau is opgesteld;
- Opstellen van thematisch gerichte **ruimtelijke uitvoeringsplannen** voor o.a. de afbakening van stedelijke gebieden en de bedrijventerreinen van bovengemeentelijk belang , en de logistieke parken van gewestelijk belang. Verder is er ook de afbakening van de gebieden voor landbouw, en van natuur en bos van gewestelijk belang en ook de lijninfrastructuren van gewestelijk belang.
- In globaliteit stelt de beleidsnota ruimtelijke ordening de behoefte van een meer actief, proces- en projectmatige benadering, anticipering of sturing van maatschappelijke dynamieken en/of problemen en hun ruimtelijke impact.

In het ruimtelijk ordeningsbeleid zijn de provincies en de gemeenten met hun uitvoerende diensten belangrijke actoren. Dit geldt zowel voor het structuurplanningsproces (provinciale en gemeentelijke structuurplannen) als voor de vergunningen in het kader van het nieuwe decreet op de ruimtelijke ordening.

3.1.3. Mobiliteit en infrastructuur.

Ook in het omvangrijk domein van mobiliteit en infrastructuur zijn er verschuivingen merkbaar in de verhoudingen tussen de actoren in het beleidsnetwerk. Twee belangrijke tendensen die dit etaleren zijn de trend naar meer interactieve planning (opstellen van Vlaams, provinciaal en gemeentelijke mobiliteitsplannen) en naar publiek-private samenwerking, waar het domein van infrastructuur en mobiliteit zich uitstekend toe leent.

Deze tendensen gaan gepaard met inzet van nieuwe en/of andere instrumenten, zoals convenanten en concessies. Ook het feit dat er op verschillende niveaus aan mobiliteits- en infrastructuurplanning wordt gedaan, verhoogt de mate van interactief bestuur. Bovenal blijft het beleidsveld in dit domein zeer divers, met wisselend belang van de diverse spelers. Enkele voorbeelden:

- het departement Infrastructuur van het Vlaams ministerie met zijn buitendiensten speelt een bepalende rol;
- inzake havens zijn het dan weer de betrokken steden (Antwerpen, Gent, Oostende en Brugge/Zeebrugge (in evolutie)) die de eerste viool spelen;
- inzake openbaar vervoer zijn er de VOI's zoals de Lijn. Ook voor het beheer van de waterwegen zijn er verschillende VOI's werkzaam, namelijk NV Zeekanaal, Dienst voor de Scheepvaart
- via het instrument van de interactieve planning worden gemeenten en provincies belangrijker in de beleidsplanning, terwijl zeker de gemeenten reeds een belangrijke rol spelen als uitvoerder van werken;
- naarmate PPS in belang toeneemt en meer in de praktijk wordt toegepast zal ook de relatie tussen publieke en private actoren wijzigen.

3.2. *Het sociaal-cultureel perspectief*¹

3.2.1. Onderwijs

Decentralisatie staat de jongste jaren ook vooraan in het onderwijsbeleid. Het onderwijsbeleid wil via decentralisatie komen tot een grotere responsabilisering van en nauwere samenwerking tussen de onderwijsinstellingen. Bij een subregionale benadering van de onderwijsproblematiek dient wel rekening gehouden te worden met de onderwijsstructuur per net in Vlaanderen. Niet alleen in het onderwijs, maar ook op vlak van permanente vorming zijn initiatieven (vb. Edufora) genomen om de gebiedsgerichte aanpak te verbeteren (zie verder).

Traditioneel zijn er verschillende decentrale instituties of samenwerkingsverbanden in het onderwijs- en vormingslandschap in Vlaanderen actief. Enkele voorbeelden zijn:

- de **scholengemeenschappen** (per net): dit is een entiteit voor het dagonderwijs die om geografische, economische, socio-culturele en infrastructurele redenen kan instaan voor de nodige onderwijsvoorzieningen in een bepaald gebied. Per net kunnen in éénzelfde gebied meerdere scholengemeenschappen voorkomen. Volgens de CBO gaat de evolutie naar 27 samenwerkingsgebieden, of samenwerkingsverbanden (richtcijfer) waarin rationalisaties worden nagestreefd.
- De regionale coördinatiecommissies voor het katholiek onderwijs: voor heel Vlaanderen zijn er 66 **RCC's** (Regionale Coördinatiecommissies).
- **Centra voor basiseducatie**: in Vlaanderen zijn er een dertigtal met VZW-statuut, voornamelijk beheerd door vertegenwoordigers van het decretaal erkende sociaal-culturele werk met volwassenen, het OSP en de BO.
- **De Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB)**: de decentrale centra hebben recent een bredere rol gekregen in de jongerenbegeleiding en de algemene jeugdzorg.

Gezien de specifieke structuur van het onderwijs in Vlaanderen is de coördinerende rol van de lokale overheden onbestaande. Vooreerst is er het bestaan van de verschillende netten, elk met hun eigen decentrale aanpak. Voorts is het voor de

¹ In het sociaal-cultureel perspectief is er een belangrijke rol voor de private actoren in het veld

lokale overheden ook moeilijk om een coördinerende rol op te nemen aangezien gemeenten en provincies ook aanbieder van onderwijs zijn.

Tabel 3: Typering van de sociaal-culturele beleidscluster in Vlaanderen

Beleidsdomeinen	Onderwijs	Welzijn en gezondheid
Beleidsinitiatieven	- grotere responsabilisering van instellingen via decentralisatie	- ondersteunen van 'zorg op maat' door bevorderen van netwerken
Functionele instanties	- schaalvergroting	- schaalvergroting
	- per net	- OCMW's
	- centra voor basiseducatie	- VOI's met gedecentraliseerde diensten (Kind & Gezin, VHM,...)
overlegorganen	- centra voor leerlingbegeleiding	- samenwerkingsinitiatieven inzake thuiszorg (SIT's)
	- scholengemeenschappen (per net)	- lokale steunpunten voor preventieve gezondheid (LOGO's)
	- Edufora	- regionaal welzijnsoverleg
Instrumenten	- centrale sturing op afstand via normstelling	- centrale sturing op afstand via normstelling
	- weinig vraaggestuurde instrumenten	- financiële instrumenten
Positie van lokale besturen	- decentrale overheden zijn ook aanbieder van onderwijs	- rol voor provincies (Provinciale Welzijnscommissies) en gemeenten (OCMW's, kinderopvang en sociale huisvesting)

Bron: IDEA Consult

3.2.2. Welzijn en gezondheid

In het subregionale welzijns –en gezondheidsveld zijn tal van soorten diensten actief met een bovenlokaal draagvlak. Voorbeelden zijn streekziekenhuizen, diensten voor algemeen welzijnswerk, diensten voor thuiszorg en bijzondere jeugdzorg. Het gaat deels om publieke, maar vooral om private initiatieven, meestal gereguleerd en gesubsidieerd door de Vlaamse overheid. Binnen dit veld zijn dan ook verschillende actoren actief, zoals:

- De **OCMW's** die zich voornamelijk richten naar bestaansminimumtrekkers en het aanbieden van lokaal gerichte dienstverlening (bejaardenhulp, rusthuizen, ...). De Vlaamse regering voorziet toch in mogelijkheden tot samenwerking tussen kleinere OCMW's via de VZW-formule
- **Kind en Gezin** werkt decentraal met 'provinciale comités', die instaan voor het stimuleren en ondersteunen van de plaatselijke en regionale werking en bevorderen van de samenwerking met besturen, instellingen, verenigingen en

diensten die op hetzelfde gebied werkzaam zijn. Ze zorgen door behoefteonderzoek voor de planning en de spreiding van de voorzieningen in hun gebied. de ...

- **De Vlaamse Huisvestingsmaatschappij (VHM)** met zijn decentrale diensten, ook in nauwe samenwerking met de gemeenten;
- Thuiszorg: de **SIT's**, zijnde samenwerkingsinitiatieven inzake thuiszorg met als functie overleg en zorgbemiddeling.
- De **LOGO's**, die lokale steunpunten zijn voor preventieve gezondheid. Deze LOGO's hebben verschillende functies, zoals platform, overleg en intermediair orgaan met en tussen belangengroepen, burgers, de curatieve sector en lokale overheden
- De **Provinciale Welzijnscommissies (PWC)** verlenen advies over de optimale spreiding en samenhang van welzijnsvoorzieningen.

In het kader van haar beleidsdoelstellingen wenst de Vlaamse regering '**zorg op maat**' te ondersteunen door het bevorderen van netwerken, zoals de SIT's, de palliatieve netwerken, de LOGO's of het regionale welzijnsoverleg. Anderzijds stelt de bevoegde minister ook dat er een stroomlijning en harmonisering van de vele subregionale werkingsgebieden op vlak van welzijns- en gezondheidszorg (LOGO's, SIT's, ziekenhuisregio's, planningsgebieden voor ouderenvoorzieningen, de palliatieve netwerken...) nodig is. Ook de inpassing van de CLB's in de algemene jeugdzorg wordt als prioritair ervaren.

In dezelfde lijn van harmonisering en stroomlijning voorziet de Vlaamse regering in nog andere initiatieven, zoals:

- de oprichting (en - volgens het Regeerakkoord - omvorming van de OCMW's tot) het 'sociaal huis', gesteund op een verbeterde samenwerking tussen de partners op de eerste lijn. Tegen 2002 verwacht men een samenwerkingsconcept als basis voor dit sociaal huis.
- De afstemming van de lokale beleidsplannen, en versteviging van het partnerschap met de gemeenten in het kader van het Pact tussen de Vlaamse Regering, de gemeenten, de OCMW's en de provincies.

Er is zowel een link met de gemeenten als met de provincies als lokale besturen, maar de rol van de gemeenten als dienstenverstrekker (door middel van de OCMW's en eventueel de sociale huizen) is wel meer gearticuleerd dan die van de provincies.

3.3. Het sociaal-economisch perspectief

3.3.1. Economie

Streekontwikkeling is steeds een van de voornaamste prioriteiten geweest van het regionaal beleid in Vlaanderen. De eerste expansiewetten dateren reeds van in de jaren '50.

Voor de eerste Vlaamse Regering (1980) waren er reeds 'Regionale Ministerscomités' binnen de nationale regering met bevoegdheden over de budgetten besteed aan regionale expansie en regionale reconversie. In de kaderwet van 1970 werd het regionaal feit geïntegreerd in de nationale planning en voorzag men in het

‘officialiseren’ van overlegorganen (de GER’s) en provinciale ontwikkelingsmaatschappijen (de GOM’s).

Als antwoord op de hervorming van de Europese structuurfondsen in 1989 lanceerde de Vlaamse regering het impulsgebieden-beleid: 8 impulsgebieden (achtergestelde regio’s niet langer door de EG aanvaard als probleemregio’s) werden afgebakend voor de periode 1991-1993.

Na een grondig debat (1993-1994) opteerde men in Vlaanderen voor een vernieuwd regionaal economisch beleid. Het ‘VREB’ stelde dat alle streken in aanmerking moeten komen voor een eigen streekbeleid, gesteund op de plaatselijke krachten en gericht op de uitbouw van de (endogene) potenties van de streek. Dit vernieuwd regionaal-economisch beleid wordt onder de huidige Vlaamse regering aangepast tot ‘streekeigen management (STEM)’ (zie verder).

Een andere belangrijke tak in het regionaal-economisch beleid zijn de EU-structuurprogramma’s, met bijvoorbeeld de Doelstelling 2-gebieden (Kempen, Limburg, Kust, Westhoek, Meetjesland, Antwerpen en Gent), de communautaire initiatieven zoals Leader+ en URBAN (Zuidrand Antwerpen).

Belangrijke subregionale economische ontwikkelingsmaatschappijen zijn de GOM’s en de intercommunales voor streekontwikkeling. Bij de eersten zijn naast de Vlaamse overheid vooral de provincies betrokken, terwijl de intercommunales samenwerkingsverbanden van gemeenten zijn. In het kader van het vernieuwd regionaal-economisch beleid zijn de streekplatformen opgericht, die eerder het karakter van overlegfora hebben. Naast deze specifieke subregionale economische actoren zijn er nog de VOI’s zoals het VIZO en Export Vlaanderen met hun gedecentraliseerde diensten. Wat de Europese programma’s betreft zijn er specifieke secretariaten geïnstalleerd. Daartoe heeft de Vlaamse overheid een samenwerkingsakkoord afgesloten met de provinciebesturen, die zullen instaan voor het beheer van deze programma’s.

In het regionaal-economisch beleid wordt veelal gewerkt met de tweede generatie-instrumenten: streekplatformen stellen streekvisies op met hefboomprojecten, die vervolgens na goedkeuring worden omgezet tot streekcharters met de Vlaamse regering. De relatie tussen de Vlaamse overheid en de GOM’s wordt geregeld in tweejaarlijkse richtnota’s, die beschouwd kunnen worden als een soort van beheerscontracten.

3.3.2. Werkgelegenheid

Ook in het arbeidsmarktbeleid is er een intensieve subregionale werking. Met deze subregionale werking wil men het beleid afstemmen op de eigenheid van de lokale arbeidsmarktsituatie.

Zoals ook bij het economisch beleid hebben de opeenvolgende staatshervormingen geleidelijk aan een grote invloed gehad op de implementatie van het arbeidsmarktbeleid in Vlaanderen. Zo functioneerden Subregionale Tewerkstellingscomités sedert begin van de jaren ’70 als adviescomités van de RVA. Bij de regionalisering in de jaren ’80 van het arbeidsmarktbeleid werden de STC’s gewoon overgenomen als de regionale adviescomités van de geregionaliseerde VDAB. In 1984, in het kader van de eerste Vlaamse werkgelegenheidsconferentie, werden de STC’s geherwaardeerd met als doel enerzijds de tewerkstelling van

risicogroepen te monitoren alsmede het beleid terzake te bepalen, en anderzijds het overleg en de netwerkvorming in de regio te bevorderen.

De voorbije jaren zijn op vlak van subregionaal arbeidsmarktbeleid heel wat initiatieven genomen. We verwijzen bijvoorbeeld naar de hervorming (1998) van de STC's, de reorganisatie van de VDAB, de oprichting van de EDUFORA en de installatie van de lokale werkwinkels. Het werkgelegenheidsbeleid van de nieuwe Vlaamse regering ziet dan ook een grote uitdaging in een betere afstemming tussen de verschillende initiatieven en actoren, zoals een betere coördinatie inzake aanbod van **permanente vorming**. Zo wordt de afstemming tussen het onderwijs voor sociale promotie (OSP), de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling (VDAB) en het Vlaams instituut voor Zelfstandig Ondernemen (VIZO) onderling en de vorming aangeboden door derden als noodzakelijk beschouwd. In dezelfde lijn wordt gepleit voor een coördinatie van het **subregionaal arbeidsmarktbeleid**, ook in samenhang met andere beleidsdomeinen zoals economie (zie verder).

Belangrijke actoren op vlak van subregionale werking, coördinatie en overleg zijn onder meer:

- de VDAB met zijn buitendiensten (de 18 STD's). Deze hebben als taak uitvoering te geven aan het beleid op vlak van arbeidsbemiddeling, uitzendarbeid, outplacement en selectie, her- en bij scholingstraining en beroepsopleiding. Verschillende diensten zijn erop gericht de werkzoekende op een gepersonaliserrde manier te benaderen, weer-werk, jobsclubs... .
- de (13) STC's, die overlegfora zijn tussen werknemers en werkgevers inzake het subregionale arbeidsmarktbeleid. STC's die sinds 1998 niet alleen adviserend optreden naar de VDAB toe, maar ook actief optreden inzake afstemmen van vraag en aanbod, sociale economie en positieve actieprojecten van risicogroepen en daarvoor naast de ondersteuning vanuit de VDAB een tweede ondersteuningpijler krijgen vanuit de administratie Werkgelegenheid, Eigen personeel aanwerven werd mogelijk via het vehikel van de STC-vzw en meer coördinatie en samenwerking tussen de STC's werd nagestreefd door de oprichting van een een STC-stuurgroep.
- de EDUFORA, die subregionale educatieve samenwerkingsverbanden zijn, met als doel per subregio het overleg, de behoefteraming en de planning van het vormingsaanbod begeleiden en informatie aanbieden in 1(virtueel) loket.
- de lokale werkwinkels als draaischijf van een integraal werkgelegenheidsbeleid (het enig loket voor de werkzoekende); ze kunnen wijkgericht, gemeentelijk of intergemeentelijk vorm krijgen, maar hebben een bovenlokale werking.

Net als bij de het beleidsdomein economie wordt in het werkgelegenheidsbeleid gewerkt met convenanten (vb. de convenanten met de gemeenten), ontwikkeling van subregionale visies (STC's).

Naast de eigen decentrale actoren in het beleidsveld (STC's, Edufora,...) worden de gemeenten meer en meer als subregionale actor (vb. lokale werkwinkel, PWA's,...) ingeschakeld. Aandachtspunt is wel dat er limieten aan de systeemcapaciteit van het (boven)lokaal niveau om te voldoen aan alle beleidsintenties.

Tabel 4: Typering van de sociaal-economische beleidscluster in Vlaanderen

Beleidsdomeinen	Economie	Werkgelegenheid en vorming
Beleidsinitiatieven	<ul style="list-style-type: none"> - het 'streekeigen management (STEM)' als opvolger van het vernieuwd regionaal economisch beleid 	<ul style="list-style-type: none"> - coördinatie subregionaal arbeidsmarktbeleid - uitbouw van een enig loket voor werk - duidelijkere aflijning regiefunctie tov de meritdiensten VDAB - coördinatie aanbod permanente vorming
Functionele instanties	<ul style="list-style-type: none"> - GOM's - VOI's: vb. VIZO, Toerisme Vlaanderen en Export Vlaanderen met hun gedecentraliseerde diensten - intercommunales voor streekontwikkeling 	<ul style="list-style-type: none"> - lokale werkwinkels - VDAB met STD's - PWA's
Overlegorganen	<ul style="list-style-type: none"> - streekplatformen - Doelstelling 2 – gebieden en andere EV-programma's 	<ul style="list-style-type: none"> - STC's - Edufora
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - strategische plannen (streekvisies), streekcharters en richtnota's (v.b. GOM's) - financieel 	<ul style="list-style-type: none"> - convenanten met gemeenten - financiële toelagen - ontwikkeling van visies
Positie van lokale besturen	<ul style="list-style-type: none"> - provincies nauw betrokken bij GOM's en ook intercommunales - overeenkomst met provincies en steden i.v.m. Doelstelling 2 – programma's - gemeenten in streekplatformen en intercommunales 	<ul style="list-style-type: none"> - rol voor gemeenten (vb. lokale werkwinkels, PWP's)

Bron: IDEA Consult

3.4. Afsluitende beschouwingen over de beleidsclusters heen.

Op basis van bovenstaand synoptisch overzicht kunnen over de verschillende beleidsclusters heen volgende conclusies getrokken worden, namelijk:

- in alle domeinen is er een gebiedsgerichte beleidscomponent. Dit geldt zowel voor het milieu-, het ruimtelijk ordenings-, het werkgelegenheids-, het economisch, het onderwijs- als het welzijnsbeleid. Gezien de eigenheid van het gebiedsgericht beleid – rekening houden met de regionale differentiatie in het beleid- stopt daar de gelijkenis over de verschillende beleidsclusters of –domeinen heen. Deze verscheidenheid kan deels ook verklaard worden door de zoektocht naar de optimale dimensie die per beleidsdomein anders kan liggen;
- het gebiedsgericht beleid heeft hoofdzakelijk een sectorale insteek, en dit zowel binnen de beleidsdomeinen als zeker tussen de beleidsdomeinen. Dit betekent dat het geïntegreerd gebiedsgericht beleid in beperkte mate ontwikkeld is en toegepast wordt;
- elk beleidsdomein heeft zijn eigen subregionale organen, diensten en overlegfora. Met andere woorden, organisatorisch heeft elk beleidsdomein zijn eigen verticale structuur;
- de rol en betrokkenheid van de lokale besturen verschilt per beleidsdomein. Er zijn beleidsdomeinen die eerder via het provinciale niveau werken (milieu en economie). Andere zoals ruimtelijke ordening schakelen beide in, terwijl er ook beleidsdomeinen zijn (vb. werkgelegenheid en welzijn) die eerder de gemeenten inschakelen;
- samen met de dominerende verticale organisatiestructuur heeft elk beleidsdomein ook zijn eigen sturings- en coördinatie instrumenten ontwikkeld. Wel is het zo dat over de verschillende beleidsdomeinen heen de tweede generatie-instrumenten (convenanten, protocollen, visie-ontwikkeling,...) meer en meer ingang vinden.

4. SUBREGIONAAL SOCIAAL-ECONOMISCH BELEID IN VLAANDEREN

In dit hoofdstuk spitsen we ons toe op de beleidscluster die in dit project centraal staat, met name het sociaal-economisch beleid met twee belangrijke pijlers ‘werkgelegenheid’ en ‘economie’. Na een overzicht gegeven te hebben van enkele belangrijke beleidsplannen in het Vlaams subregionaal sociaal-economisch beleid, maken we een institutionele analyse van enkele functionele actoren in dit domein (STC’s Edufora, Gom’s en streekplatformen).

4.1. Belangrijkste beleidsplannen in het Vlaams subregionaal sociaal-economisch beleid

In dit worden de belangrijkste beleidsplannen met betrekking tot het subregionaal sociaal-economisch beleid toegelicht. Daarbij focussen we ons op de beleidsdomeinen ‘werkgelegenheid’ en ‘economie’, waarbij we ons baseren op de beleidsnota’s en de beleidsbrieven van de verantwoordelijke minister. Aansluitend belichten we ook een recent SERV-standpunt, waarin de Vlaamse sociale partners voorstellen voor een strategisch sociaal-economisch streekoverleg geformuleerd hebben.

Ter afsluiting zetten we de belangrijkste globale conclusies op vlak van beleidsplannen op een rij.

4.1.1. Beleidsnota en beleidsbrief 2001 Werkgelegenheid

Het beleidsdomein werkgelegenheid heeft uitgesproken beleidsplannen met betrekking tot het subregionaal arbeidsmarktbeleid, ook in samenhang met andere beleidsdomeinen zoals economie. Uit deze beleidsplannen bespreken we hierna beknopt de volgende topics:

- Een goede organisatie van de opleidingsmarkt
- Het recht op geïntegreerde basisdienstverlening, met de lokale werkgelegenheidscentra.
- Van STC naar SWP een subregionaal werkgelegenheidsplatform met een nieuw decreet.
- VDAB: de regisseur van een integraal dienstenpakket voor de werkzoekende en een ondersteuningsorganisatie ten bate van de arbeidsmarkt,

1 investeren in opleiding en vorming

De opleidingsaanbieders in Vlaanderen zijn talrijk aanwezig: de VDAB, het VIZO en het OSP zijn door de overheid gestuurde operatoren, maar ook sectorale vormingsinstellingen, de basiseducatie en de commerciële en niet-commerciële derden zijn actief.

Een gestructureerde afstemming is ingegeven door de bekommernis om tot een goede taakafpraak te komen om overlappingsen te vermijden en om tot een grotere transparantie (ook inzake inhoud en prijs) van de opleidingsmarkt te komen. Dit zal gebeuren door de EDUFORA die via de educatieve kaart, het behoeftedekkingsrapport en het educatieve (met certificering opleidingsstructuur) richtplan een betere taakafstemming en coördinatie zullen realiseren.

2 Recht op geïntegreerde dienstverlening: lokaal beleid

Steunend op het concept van de plaatselijke werkgelegenheidsagentschappen (PWA's, federaal) en de gemeentelijke werkgelegenheidsconvenanten (met daarin de PLOTS: de plaatselijke loketten voor tewerkstelling) worden op korte termijn lokale werkgelegenheidscentra opgericht. Deze werkwinkels bieden op het niveau van de gemeente of de stad en onder regie van de VDAB een integraal dienstenpakket voor werkzoekenden aan. Dit pakket omvat o.a. bemiddeling, begeleiden werkzoekenden naar werkgelegenheid en het samenbrengen van vraag en aanbod van de 'nieuwe' dienstenwerkgelegenheid (personenzorg, milieuzorg...), waar de gemeenten de regisseurrol krijgen toegewezen.

De Vlaamse regering besliste om in 2000 met 35 werkwinkels te starten (budget 245 miljoen frank). De VVSG, de Vlaamse Vereniging van Steden en Provincies, werd aangesteld om het proces van de uitbouw van de werkwinkels te begeleiden. Via de sectorale invulling van het Pact met de lokale besturen werd de VVSG formeel erkend als de representatieve intermediaire organisatie en als dusdanig financieel ondersteund. Momenteel wordt gewerkt aan een implementatieplan 2001-2004, waarbij heel Vlaanderen zal voorzien worden van lokale werkwinkels.

Zoals in de beleidsnota 2000 werd aangekondigd krijgen -binnen de sectorale invulling van het Pact van 6.04.2000 tussen de Vlaamse regering en de Vlaamse steden en gemeenten op het vlak van de werkgelegenheid- de steden en de stedelijke gebieden een bijzondere aandacht. Ze dienen in samenwerking met de omliggende gemeenten een motorfunctie voor de gehele streek te vervullen. Bij de keuze van de 35 pilotgemeenten voor de uitbouw van de lokale werkwinkels in 2000 werd dan ook gekozen voor de 13 centrumsteden.

Op lokaal vlak werden in functie van het lokaal werkgelegenheidsbeleid en de lokale werkwinkels 'werkgelegenheidsfora' opgericht. Hierin zijn alle betrokken actoren, stad/gemeente, OCMW, VDAB, RVA/PWA, sociale partners, lokale derden... vertegenwoordigd.

3 Subregionaal arbeidsmarktoverleg: van STC naar SWPnaar 'Het Huis van de Streek'?

De minister kondigt de herprofilering van het STC en de toekomstige integratie van het STC in het subregionaal beleid (zowel economisch als arbeidsmarkt) aan, ingebed in een nieuw decreet. Het STC moet evolueren naar een representatief beleid- en overlegforum, waar beslissingsafspraken tussen alle relevante werkgelegenheidsactoren worden vastgelegd.

Voorafgaand aan deze integratie zal het STC zich in het kader van een vernieuwd subregionaal werkgelegenheidsbeleid al herprofilieren. Zo zal het tot een 'Subregionaal Werkgelegenheidsplatform' (SWP) worden omgevormd, met drie krachtlijnen:

1. de heroriëntering van het takenpakket;
2. de toename van de financiële verantwoordelijkheid onder meer op het vlak van het beheer van de subregionale ESF-enveloppes;
3. de ontkoppeling tussen VDAB en SWP met het oog op de totstandkoming van een volwaardig platform rond de werkgelegenheid. Met daarbij de uitwerking van een subregionaal beleidsplan werkgelegenheid dat de goedkeuring van de

Vlaamse regering moet wegdragen en dat tevens een specifiek ESF-luik moet omvatten.

Tegenover de gemeenten moet het SWP het subsidiariteitsprincipe hanteren. Het SWP moet van een paritair overleg- en adviesorgaan evolueren naar een open flexibele en dynamische overlegstructuur die zorgt voor creatieve interactie tussen vragers en aanbieders op het vlak van de werkgelegenheid en tussen alle relevante werkgelegenheidsactoren zoals onder meer sociale partners, lokale overheden en niet gouvernementele organisaties.

4 VDAB meer en meer naar een regiefunctie

Ingevolge de recente IAO-Conventie is de arbeidsmarkt opengesteld voor particuliere bemiddelaars. In dit kader moet de rol van de VDAB verschuiven van centrale actor naar centrale regisseur.

Die *regiefunctie* houdt in dat de VDAB via samenwerkingsverbanden met de privé-sector zorgt voor een doelmatige en transparante werking van de arbeidsmarkt en zich meer en meer ontwikkelt tot een ondersteuningsorganisatie ten bate van die markt. Tot de hoofdtaken van deze regiefunctie behoren onder meer:

- de rol van kennisverzamelaar, -beheerder en -verspreider;
- het 'labelen' van arbeidsmarktactoren;
- het aansturen van publiek (georganiseerde of gefinancierde) actoren, waaronder ook deze op subregionaal niveau.

Toch stelt de beleidsbrief dat de overheid duidelijk ook een *actorfunctie* moet blijven waarmaken, al dan niet in publiek-private partnerschappen. De publiek georganiseerde of gefinancierde aanbodsfunctie slaat zowel op bemiddeling, opleiding als op werkervaring. Deze actorfunctie wordt duidelijk gescheiden van de regiefunctie met twee onderscheiden gehelen op juridisch, beheers-, budgettair en personeelsvlak

4.1.2. BELEIDSNOTA en BELEIDSBRIEF ECONOMIE

Een belangrijk thema dat het economisch beleid in de komende jaren zal bepalen is de draagkracht van het streekbeleid. Hierbij staat centraal dat Vlaanderen geen eenheidsworst is: iedere sub-regio bezit een eigenheid en een profilering. De endogene potenties moeten geactiveerd worden door en gecoördineerde differentiatie op maat van de streek. Een streekeigenmanagement (STEM) veronderstelt een stroomlijning en taakafbakening van het subregionaal landschap en een uitgewerkt Strategisch Plan Ruimtelijke Economie voor Vlaanderen (SPRE).

De beleidsnota economie stelt dus twee grote projecten in het subregionaal beleid van de 21ste eeuw centraal:

- het Strategisch Plan Ruimtelijke Economie,
- het project STEM, of nog anders van het 'vernieuwd regionaal economisch beleid' (het 'VREB') naar het 'geïntegreerd streekeigen management' (het 'STEM'), met als opvallend initiatief 'het huis van de streek'.

In het kader van dit project spitsen we ons toe op de krachtlijnen van het STEM-project en op het voorstel om te komen tot huizen van de streek.

1 Het STEM: een inclusief en geïntegreerd streekeigen management

Doelstelling van het STEM-project is het **stroomlijnen van** de diverse beleidsinitiatieven en processen.

Uitgangspunt daarbij is dat er op het subregionale veld een groot aantal actoren en samenwerkingsverbanden zijn, die elk op hun manier wensen bij te dragen tot het versterken van de potenties van de streek, en dit door de mobilisatie van de levende krachten binnen een subregio. Verwezen wordt naar volgende actoren, waarvan verschillende in evolutie zijn:

- de streekplatformen,
- de hervorming van de STC's naar subregionale arbeidsmarktplatformen,
- de oprichting van strategische werkgelegenheidsinitiatieven door grootsteden (bv 'GENT-stad in werking')
- de opstart van (9 reeds erkende) subregionale cellen voor preventief bedrijfsbeleid,
- de provincies die een eigen streekbeleid voeren,
- de taakverbreding van lokale besturen in het kader van het Pact
- de herziening van de wet op de intercommunales
- de herziening van de taken van de GOM's en andere decentraal georganiseerde VOI's ten dienste van ondernemingen, tot een 'huis van de onderneming'
- het herdefiniëren van het subregionaal welzijnswerk
- de intercommunale(s) voor streekontwikkeling,
- de Edufora als subregionale overlegplatformen voor volwassenenonderwijs en vorming,
- de (secretariaten van/voor) Europese projecten, de consortia...
- de regionale landschappen,
- de (reorganisatie en fusies van de) Kamers van Koophandel,

Om tot de doelstelling van een betere stroomlijning tussen de verschillende actoren te komen worden een aantal essentiële middelendoelstellingen afgebakend. De beleidsbrief economie 2000-2001 onderscheidt er twee, met name:

- het blijven **mobiliseren** en **responsabiliseren** levende krachten in alle regio's,
- een gefaseerde integratie van het streekbeleid en van de diverse organen die subregionaal werkzaam zijn: het '**Synergia Project**',

De krachtlijnen van elk van deze doelstellingen worden hierna beknopt samengevat:

Middel 1: *blijven mobiliseren en responsabiliseren levende krachten in alle regio's van Vlaanderen*

Het Vlaams streekbeleid dient –zoals vroeger- een brede economische finaliteit na te streven en steunt op een evenwicht tussen gelijkheid (verkleinen regionale verschillen) en efficiëntie (prioriteit aan de meest kansrijke projecten) binnen elke regio. De keuze van de projecten wordt ingegeven door hun strategisch belang voor de ontwikkeling van de *endogene potenties* van de streek.

Dit streekeigen management moet steunen op *partnerschappen*, waarbij de levende krachten worden geresponsabiliseerd, waarbij voor strategische projecten middelen worden gemobiliseerd binnen de streek hetzij via PPS, hetzij door een grotere inbreng van lokale en provinciale besturen. In de eigenlijke (voorontwerp van) STEM -nota wijst de minister op het belang van (de uitvoering van) concrete projecten (de strategische hefboomprojecten), om de krachten levendig te houden, waarbij de mogelijkheid onderzocht moet worden streekinvesteringsmaatschappijen op te richten.

Zowel bij het vroegere VREB als bij STEM moeten de streekeigen actoren zelf hun eigen streek (kunnen blijven) afbakenen. Verandering in gebiedsomschrijvingen moet mogelijk blijven en provincieoverschrijding wordt aangemoedigd.

Middel 2: *Een gefaseerde integratie van het streekbeleid en van de diverse organen die subregionaal werkzaam zijn op elkaar worden afgestemd: het 'Synergia Project'*

Het Vlaams subregionaal *economisch* landschap kenmerkt zich door een brede waaier van publieke organisaties en instellingen, gaande van de GOM's, de streekintercommunales, de lokale initiatieven (en/of werking) van de VOI's, de provinciale diensten, de streekplatformen... .

Daarnaast vinden we ook de STC's, de lokale werkwinkels, de PWA's, de consortia, allen spelers op het subregionaal *arbeidsmarktbeleid*, verder ook nog EDUFORA, de brug tussen *onderwijs* (vorming) en arbeidsmarkt en de regionale *preventie-cellen*, die als taak hebben preventief op te treden in geval van faillissementen.

Alhoewel kruisbestuiving positief kan zijn is voor een verdere integratie van een gedifferentieerd regionaal ontwikkelingsbeleid voor Vlaanderen de optimale inschakeling van alle relevante instellingen en initiatieven in diverse deeldomeinen meer dan wenselijk.

Het '**synergia-project**' is opgezet in drie stappen.

- De eerste stap is structureel overleg tussen de diverse streekinstellingen (Edufora, STC's, streekplatformen, regionale preventiecellen, regionale landschappen, gebiedsgerichte werking van de provincies, ...). Voorgesteld wordt om de voorzitters en de streekmanagers/coördinatoren van de diverse subregionale initiatieven op periodieke basis samen te brengen.
- In een tweede fase kan worden overgegaan naar een streekeigen netwerk met een streekhuis, waar de streekinitiatieven gehuisvest worden. De diverse subregionale initiatieven worden dan fysisch in één gebouw ondergebracht met een gemeenschappelijk secretariaat op streekniveau. Volgens de beleidsbrief economie 2001 ligt het in de bedoeling om op termijn de STC's, EDUFORA en

de streekplatformen meer te laten samenwerken in de 'Huizen van de Streek'. Het Esenkasteel in de Westhoek, waar provinciale gebiedsgerichte werkingen met het gemeenschappelijk secretariaat van het streekplatform, het burgemeesteroverleg en de secretariaten van de Europese Structuurfondsen samen gehuisvest zijn, wordt als bestaand voorbeeld geciteerd.

- In een laatste fase kan er gezocht worden naar een inhoudelijke en geografische afstemming om finaal te komen tot een geïntegreerd streekmanagement, zijnde een gefaseerde integratie van de verschillende streekinitiatieven. De provincie zou als legitiem verkozen bestuur een regisserende rol kunnen vervullen ten aanzien van de huizen van de streek.

2 Het Huis van de Onderneming

Met het 'Huis van de Onderneming' wil de bevoegde minister de relatie tussen ondernemer en Vlaamse overheid optimaliseren. De structuur van de economische instellingen moet ook voor de ondernemers zo transparant en laagdrempelig mogelijk worden geconcipieerd. Dit impliceert dat een ondernemer in zijn nabije buurt te rade moet kunnen gaan bij zijn Vlaamse overheid. Het eerste aanspreekpunt wordt het "huis van de onderneming", dat subregionaal wordt georganiseerd.

Doelstelling is eerstelijnsadvies en een doorwijzfunctie naast een enig loket met mogelijkheden tot prospectie en opvolging. Achter dit 'front-office' situeren zich verschillende autonome doe-maatschappijen die zich toelagen op 'backoffice'-functies: een subsidieagentschap en een kapitaalfonds-beheersmaatschappijen.

Complementair met deze Doe-maatschappijen staan een aantal Denk-units: een extern steunpunt economie, de 'huizen van de streek', die in vervanging komen van een afgeslankte administratie economie.

Op het vlak van de 'Doe-maatschappijen' en meer bepaald de 'Huizen van de Onderneming' wordt voorgesteld om de GOM's als vertrekpunt te nemen. Daarnaast zou ook de Dienst Bedrijfsadvies van het VIZO en de 9 Regionale Preventiecellen geïntegreerd worden. Naast advies functioneren zouden deze huizen moeten functioneren als tussenpersoon tussen de onderneming en de Vlaamse overheid.

4.1.3. SERV-standpunt van de SOCIALE PARTNERS met betrekking tot het strategisch sociaal economisch streekoverleg

In december 1999 formuleerden de sociale partners in Vlaanderen, zoals verenigd in de SERV, een belangrijk standpunt over het ruimtelijk economisch beleid in Vlaanderen en de ontwikkeling van een strategisch sociaal-economisch streekoverleg.

Dit standpunt is een bevestiging en verdere uitwerking van een SERV-standpunt van 1997, waarin de noodzaak aan een duidelijke afstemming en taakverdeling tussen het subregionale arbeidsmarktbeleid en het economisch streekbeleid beklemtoond werd.

Een versterking en optimalisering van het subregionaal overleg en een gefaseerde integratie tussen het economisch streekbeleid en het subregionale arbeidsmarktbeleid vergt volgens de SERV volgende ingrepen:

- een stapsgewijze afstemming van de streekplatformen en de STC's, onder meer wat betreft de gebiedsomschrijving, samenstelling, werkingsmodaliteiten, ...

- dat de kernactoren de werkgevers en werknemers zijn, samen met de lokale politieke mandatarissen;
- de inbreng van onderuit (de bottom up benadering) een belangrijke verworvenheid blijft, waardoor eigen streekvisies kunnen doorstromen naar het Vlaamse beleid;
- dat bij de gefaseerde integratie de geografische werkgebieden op elkaar worden afgestemd, met aandacht voor een minimum aan draagvlak en een volledige gebiedsafdekking;
- het behoud van de binding met de VDAB en een oplossing voor de versnipperde logistieke inbedding en ondersteuning.

Voor de logistieke en administratieve inpassing moet gevolgd worden. Voor beide terreinen lopen ze uit elkaar en zijn ze versnipperd. Voor de STC's betreft het enerzijds een structurele relatie met de VDAB, de administratie werkgelegenheid en de VZW-teams. Voor de platformen betreft het een inbedding in de administratie economie alsook in de eigen vzw en de logistieke ondersteuning van de GOM's. Verder zijn er ook verschillende opvolgingsstructuren, met enerzijds de STC-stuurgroep in de SERV en anderzijds de Cel Regionaal-Economisch Beleid. Volgens de Raad moet de ondersteuning door de GOM's worden versterkt waardoor een fundamentele discussie over de kerntaken van de GOM niet kan ontweken worden. Verder meent de SERV dat zijn coördinerende rol, die de Raad reeds vervult inzake de STC's moet worden uitgebreid tot het economisch streekbeleid.

4.1.4. Afsluitende beschouwingen over de verschillende beleidsplannen heen.

Steunend op de beleidsplannen vervat in de beleidsnota's en -brieven 'werkgelegenheid' en 'economie' en ook op het SERV-standpunt mbt het subregionaal beleid stellen we vast dat er een eensluitend pleidooi is voor een betere afstemming van de streekinitiatieven in de sociaal-economische beleidscluster. Met andere woorden, er bestaat een breed draagvlak op Vlaams niveau bij de bevoegde ministers en bij de sociale partners om via aanpassingen het subregionaal beleid meer efficiënt te laten verlopen.

Wanneer de verschillende plannen meer in detail met elkaar vergeleken worden, kunnen volgende conclusies getrokken worden:

- de verschillende voorstellen kenmerken zich door een aantal gelijklopende inhoudelijke uitgangspunten:
 - ze benadrukken het groot belang van een gedifferentieerd subregionaal beleid, en zetten zelfs verdere stappen op vlak van decentralisering (vb. de lokale werkwinkels, de huizen van de onderneming);
 - ze onderkennen het groot belang van de subregionale dynamiek en de mobilisering van de lokale levende krachten om de beleidsdoelstellingen te bereiken;
- op organisatorisch vlak is er een brede consensus op Vlaams niveau om de bestaande overlegfora 'STC's' en de 'streekplatformen' (en ook de Edufora) beter op elkaar af te stemmen, en via een gefaseerd proces tot integratie te komen. Beide zullen voorafgaand aan dit integratieproces reeds aanpassingen ondergaan, zoals de omvorming van de STC's in subregionale werkgelegenheidsplatformen, en de aanpassing van de streekplatformen aan het STEM-beleid. Bij de verdere

uitwerking en implementatie van het initiatief zullen volgende aandachtspunten zeker aandacht vergen:

- de coördinatie van de subregionale werking op Vlaams niveau
 - de relatie met de lokale besturen
 - de relatie met de VOI's (vb. VDAB met zijn STD's en de GOM's)
 - de relatie met de sociale partners
 - de geografisch afbakening van het werkingsgebied
 - de relatie met andere subregionale organen
 - de mate waarin een stroomlijning van de initiatieven de subregionale dynamiek kan versterken.
- Naast de beweging naar meer integratie is er een tweede beweging, nl. de betere afstemming van dienstverlening (de meer uitvoerende taken) op de behoeften van de klant. Voorbeelden hiervan zijn het voorstel voor de oprichting van de decentrale 'huizen van de onderneming' in het economisch beleid en het initiatief 'lokale werkwinkels' in het werkgelegenheidsbeleid;

4.2. Analyse van enkele subregionale functionele actoren in de Vlaamse sociaal-economische beleidsnetwerken

In het Vlaams sociaal-economisch beleid zijn verschillende subregionale functionele actoren actief². In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van deze organen, opgedeeld in diensten en in overlegfora, waarbij de diensten eerder een beleidsuitvoerende taak hebben en de overlegfora eerder een beleidsadviserende rol³. Op basis van deze tabel kunnen een aantal conclusies getrokken worden wat betreft het subregionaal sociaal-economisch landschap:

- voor economie zijn de actoren bovenlokaal⁴. De gemeenten participeren wel in de intercommunales voor streekontwikkeling en in de streekplatformen. Het dichtst bevolkte segment is dat van de diensten op bovenlokaal niveau. Het is dan ook niet te verwonderen dat de minister met zijn voorstel om te komen tot ‘huizen van de onderneming’ juist een nauwer samenwerkingsverband in dit segment beoogd.
- Inzake werkgelegenheid is er een tendens om uitvoerende diensten in principe meer op het gemeentelijke niveau tot stand te brengen, om zo de dienst zo dicht mogelijk bij de beoogde doelgroep te brengen (vb. de lokale werkwinkel). De overlegfora in het kader van het werkgelegenheidsbeleid zijn bovenlokaal georganiseerd.

Van deze actoren stellen we voor om er vier meer in detail te bespreken, met name:

- Voor economie: de GOM's en de streekplatformen
- Voor werkgelegenheid: de STC's en de Edufora

Deze eerste selectie werd gemaakt op basis van volgende argumentatie:

- de STC's en de streekplatformen staan als overlegfora centraal in het debat voor een efficiënter subregionaal beleid;
- de GOM's en de streekplatformen zijn twee belangrijke subregionale spelers in het economisch veld. De kerntaken-discussie van de GOM's heeft nauwe link met een eventuele reorganisatie van het subregionaal landschap,
- de Edufora zijn als overleg- en coördinatieorgaan opgenomen omwille van de complementariteit met de STC's, en worden ook geciteerd als subregionaal gestructureerd initiatief dat vatbaar is voor nauwere afstemming met de andere streekinstanties.

² Hierbij hebben we abstractie gemaakt van de lokale besturen.

³ Voor de GOM's bijvoorbeeld dient dit onderscheid tussen beleidsuitvoerende en beleidsadviserende rol wel genuanceerd worden zoals verder zal blijken.

⁴ Bovenlokaal wordt hier gezien als bovengemeentelijk, terwijl lokaal overeenkomt met het gemeentelijke niveau

Tabel 5: Overzicht van subregionale functionele actoren in het sociaal-economisch veld

beleidsdomein	Economie		Werkgelegenheid	
	diensten	overleg	diensten	overleg
bovenlokaal	GOM's Intercommu- nales VIZO Regionale preventiecellen streekplatformen		STD's Edufora	STC's
lokaal			Lokale werkwinkels PWA's	FLW's

Bron: IDEEA Consult

Elk van de vier geselecteerde actoren zal geanalyseerd worden aan de hand van het volgende analysekader. Het betreft hier in hoofdzaak een institutionele analyse.

Kader voor typering van de subregionale functionele actoren in het sociaal-economisch veld.

1	Aantal en geografische afbakening
2	bestaffing
3	middelen en financieringskanalen
4	taken en opdrachten
5	beheer:
6	relaties met
-	Vlaamse overheid
-	Lokale overheid
-	Sociale partners
-	Vlaamse administratie
7	positie in subregionaal beleid

4.2.1. De STC's

▪ Aantal:

Er zijn 13 STC's, waarvan 12 in het Vlaamse Gewest en 1 in Brussel. Deze 13 STC's vallen ongeveer samen met het grondgebied van de 18 STD's van de VDAB. Om een versterkte ondersteuning van de STC's mogelijk te maken werd per STC een vzw opgericht. Dit laat toe personeel (een algemeen coördinator en minstens 2 projectontwikkelaars) aan te werven.

▪ Bestaffing:

De STC's beschikken over een eigen staf, bestaande uit 1 vertegenwoordiger van Administratie Werkgelegenheid, 1 voltijds personeelslid van de STD, 1 administratief medewerker van de STD en de personeelsleden aangeworven in de STC-vzw.

▪ Middelen:

De financiering van de STC-vzw's gebeurt via de begroting werkgelegenheid aan de hand individuele toelagebesluiten. Bovendien kunnen de STC's rekenen op een dubbele ondersteuning:

- logistieke ondersteuning vanuit de VDAB, die minstens twee personen ter beschikking stelt, instaat voor de behuizing en de aankoop van het benodigde materiaal. In totaal is er 88 mln. Bfr. op de Begroting 1999 van de VDAB voor de werking van de STC's ingeschreven.
- inhoudelijke ondersteuning vanuit Administratie Werkgelegenheid en het Steunpunt WAV)

▪ Taken:

De bevoegdheden van de STC's zijn dubbel, namelijk:

- de coördinatie en het stimuleren van het regionaal arbeidsmarktbeleid, met bijzondere aandacht voor de doelgroepen;
- het bevorderen van de samenwerking en het overleg tussen werkgevers, werknemers, hun organisaties, onderwijs- en opleidingsorganisaties, lokale besturen,

De STC-bevoegdheden vertalen zich concreet in volgende opdrachten:

- advies en beslissingsbevoegdheid (over dossiers) in een aantal materies: ESF 3-projecten, hefboomprojecten, aanmoedigingspremies
- beslissingsrecht in materies, gedelegeerd door de minister of het Beheerscomité van de VDAB
- jaarlijkse opmaak van het STC-beleidsplan
- toezien op de objectieve behandeling van de werkzoekende
- op eigen initiatief: stimuleren van de afstemming van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt; stimuleren van de sociale economie, stimuleren van de positieve actieprogramma's voor risicogroepen.

▪ **Beheer:**

Er dienen twee beheersniveaus onderscheiden te worden. Enerzijds is er het **beheer per STC**, dat bestaat uit:

- 1 voorzitter, benoemd door de Vlaamse minister van werkgelegenheid, op voordracht van de leden van het STC indien deze voordracht eenparig gebeurt en rechtstreeks in de andere gevallen;
- de 12 stemgerechtigde leden, zijnde de sociale partners (6 werkgevers en 6 werknemers die in de SERV zitting hebben);
- de toegevoegde leden: de administratieve secretaris (personeelslid van de dienst; de STD,), de VDAB-directeur(s) uit het werkingsgebied van het STC, de vertegenwoordiger administratie werkgelegenheid, de coördinator van het STC-team, en de vertegenwoordigers met het statuut van waarnemer van enerzijds de lokale besturen (op voorstel VVSG) en van anderzijds de vertegenwoordiger van de lokale opleidings- en tewerkstellingsinitiatieven (op voorstel van het Steunpunt Lokale netwerken);
- en, op uitnodiging: deskundigen en de medewerker van de STD met een inhoudelijke taak.

Voor de algemene coördinatie is er een **stuurgroep** op Vlaams niveau opgericht, deze is samengesteld als een VESOC-werkgroep aangevuld met de STC-voorzitters en de VDAB. De stuurgroep telt een dertigtal leden en bestaat uit:

- 2 vertegenwoordiger van de Vlaamse minister bevoegd voor werkgelegenheid, waaronder de voorzitter en 1 vertegenwoordiger van elke Vlaamse minister die zitting heeft in VESOC (4 in aantal);
- 3 vertegenwoordigers van de werkgevers die zitting hebben in de SERV
- 3 vertegenwoordigers van de werknemers die zitting hebben in de SERV
- 2 vertegenwoordigers van de administratie werkgelegenheid, waaronder de coördinator van de STC-stuurgroep
- 2 vertegenwoordigers van de VDAB
- de 13 STC-voorzitters, incl. Brussel
- de vertegenwoordiger van de dertende lokale opleidings- en tewerkstellingsprojecten
- de vertegenwoordiger van de lokale besturen
- de vertegenwoordiger van de SERV

Deze stuurgroep wordt ondersteund door een coördinatieteam binnen de administratie werkgelegenheid en een secretariaat gevestigd bij de SERV.

▪ **Relaties met:**

- Vlaamse overheid: duidt 6 vertegenwoordigers aan in de stuurgroep, w.o. de voorzitter, en benoemt de leden van de STC's op voordracht.
- Lokale overheid: vertegenwoordigers VVSG als waarnemend lid van het STC en een vertegenwoordiger in de STC-stuurgroep
- Sociale partners: stemgerechtigde leden STC's en STC-stuurgroep

- Vlaamse administratie: administratieve en inhoudelijke ondersteuning en vertegenwoordiging in de STC's en STC-stuurgroep
- VOI's: ondersteuning door de VDAB en vertegenwoordiging in STC's en STC-stuurgroep
- EDUFORA: STC geeft info aan EDUFORUM in functie van het behoeftedekkingsrapport en geeft advies over de arbeidsmarktgerichtheid van het educatief richtplan.
- STC's en VDAB: geografisch komen de (12 voor Vlaanderen+ 1 voor Brussel) STC's overeen met het werkgebied van één of twee STD's. *Inhoudelijk* staan de STC's tamelijk autonoom ten overstaan van de werking van de VDAB en zijn subregionale diensten. Toch zijn er niet onbelangrijke *functionele* verbanden waar te nemen.

Daar waar de VDAB en zijn diensten vooral instaan voor de *uitvoering* van het arbeidsmarktbeleid (bemiddeling, om- en bijscholing, selectie, outplacement en T-interim...) en de uittekening van het *globaal beleid* op niveau Vlaanderen, staan de STC's vooral in voor (1) de coördinatie van het arbeidsmarktbeleid binnen hun regio, (2) het organiseren van het overleg tussen werknemers, werkgevers, onderwijs en opleidingsinstanties, lokale besturen en andere relevante actoren op subregionaal vlak en (3) het verlenen van adviezen aan de minister, het beheerscomité van de VDAB of de STC-stuurgroep.

Toch is de inbreng van de VDAB in de werking van de STC's niet te verwaarlozen, In het kader van de STC-werking is voorzien in een concrete samenwerking tussen de VDAB en de STC-VZW's. Zo staat de VDAB veelal in voor de huisvesting -via samenwerkingsakkoorden- van de STC's en voor het ter beschikking (gratis; inclusief daaraan verbonden werkingskosten) stellen van één administratieve en één inhoudelijke medewerker. Verder treedt de VDAB faciliterend op tav specifieke initiatieven (bvb. overlegdag STC-sectoren) en de opmaak en uitvoering van de STC-beleidsplannen.

▪ Positie in het subregionaal landschap:

De STC's geven gestalte aan het sociaal overleg en de organisatie van het arbeidsmarktbeleid op het subregionale niveau. Binnen de STC's zijn de sociale partners zeer belangrijke actoren. De STC-structuur sluit ook nauw aan bij de decentrale werking van de VDAB met zijn subregionale tewerkstellingsdiensten (STD's). De lokale besturen spelen via het VVSG een beperkte rol.

4.2.2. EDUFORA

- Aantal:

Er zijn 13 Eufora, dus evenveel als de STC's en met dezelfde gebiedsomschrijving.

- Bestaffing:

Er is een ondersteuning van minstens 1 medewerker per Eduforum, die het vertrouwen wegdraagt van de drie prioritaire partners: VDAB, VIZO en OSP. Op Vlaams niveau is er voorzien in een Eufora-coördinatie.

- Middelen:

Er is een basisfinanciering vanuit de Vlaamse begroting van 1 mln. Bfr. Per Edufora-regio, aangevuld met 2 frank per inwoner van het territorium. Het Brussels Eduforum wordt forfaitair betoelaagd (2 mln. Bfr.). Het globaal budget bedraagt zo bijna 26 mln. Bfr op jaarbasis. Daarnaast is er nog een budget voorzien voor de financiering van de centrale ondersteuningscel.

Bedragen *1000 frank

brussel	2000,000
antwerpen	2863,463
mechelen	1607,712
turnhout	1804,566
halle-vilvoorde	2108,220
leuven	1907,544
limburg	2567,854
aalst-oudenaarde	1751,408
st-niklaas-dendermonde	1817,918
gent-eeklo	2145,826
brugge	1538,316
diksmuide,ieper-veurne-oostende	1688,292
kortrijk-roeselaere-tielt	2012,672
totaal	25813,791

- Taken:

De taken van de Eufora kunnen als volgt samengevat worden:

- het opstellen van de educatieve kaart, die het vormingsaanbod inventariseert
- het opstellen van een behoeftedekkingsrapport, dat opleidingsbehoeften en aanbod matcht
- het opstellen van een educatief richtplan met het uitwerken van een prioritering en programmeringvoorstellen voor een beter afgestemd vormingslandschap.

▪ **Beheer:**

Net als bij de STC's is er een onderscheid te maken tussen het beheer per Eduforum en de coördinatie op globaal Vlaams niveau. Per Eduforum ziet de beheersstructuur er als volgt uit:

- 1 voorzitter
- 2 leden namens de VDAB,
- 2 leden namens het VIZO,
- 2 leden namens het OSP,
- 1 lid namens het socio-cultureel werk,
- 1 lid namens de centra voor basiseducatie,
- 1 lid namens de landbouwworming en
- 1 lid namens de derden

Op Vlaams niveau is er een centrale begeleidingsgroep binnen de administratie werkgelegenheid, bestaande uit 1 coördinator, 1 adjunct en 1 administratieve kracht. De Edufora-stuurgroep verzorgt de operationele monitoring van het project, en bestaat uit:

- de 13 voorzitters van de EDUFORA,
- de vertegenwoordigers van de ministers verantwoordelijk voor de verschillende opleidingsinstanties en de algemeen coördinator

Daarnaast is er ook nog een kerngroep, verantwoordelijk voor de strategische beslissingen en voor het toezicht op de Edufora en die bestaat uit:

- de administrateur-generaal van de VLOR
- de administrateur-generaal van de VDAB
- de administrateur-generaal van het VIZO
- de directeur- generaal van de Administratie werkgelegenheid
- de directeur- generaal van de Administratie permanente vorming
- de kabinetsmedewerker van de minister bevoegd voor vorming
- de algemene coördinator

▪ **Relaties met:**

- Vlaamse overheid:
- Lokale overheid:
- Sociale partners:
- Vlaamse administratie:
- VOI's

▪ **Positie in het subregionaal landschap:**

De EUFORA zijn een subregionaal overlegplatform waar vooral de subregionale werking van de VOI's actief in het veld van de opleiding en permanente vorming wordt gecoördineerd.

De EDUFORA zijn dus functionele overlegorganen op decentraal vlak. Er is een samenwerking voorzien met de STC's, die de werking van de EDUFORA in het kader van het subregionaal arbeidsmarktbeleid opvolgen. De STC's verschaffen de EDUFORA ook informatie om hun werking te kunnen uitvoeren. Met andere subregionale actoren zijn de banden minder nauw. Dit geldt ook voor de lokale besturen.

4.2.3. GOM en economische studiebureaus⁵

▪ Aantal:

Er zijn 5 GOM's in Vlaanderen, één per provincie:

- GOM Antwerpen met ESA (economisch studiebureau Antwerpen)
- GOM Limburg met LER
- GOM Oost-Vlaanderen
- GOM Vlaams-Brabant
- GOM West-Vlaanderen met WES

▪ Bestaffing:

Voor alle Gom's samen zijn er 182 personeelsleden (1999). Inclusief ESA, LER en WES komt het totaal op 242 medewerkers.

Tabel 6: Bestaffing GOM's

	GOM Antwerpen ⁶	GOM Limburg ⁷	GOM Oost-Vlaanderen	GOM Vlaams-Brabant	GOM West-Vlaanderen	Totaal
Personeel	30	39	45	28	40	182
	<i>ESA: 13</i>	<i>LER: 12</i>			<i>WES: 35</i>	<i>60</i>
Totale bestaffing	43	51	45	28	75	242

▪ Middelen:

Voor de vijf GOM's samen bedroeg het budget in 1999 iets meer dan 715 mln. bfr. Het belangrijkste financieringskanaal voor de GOM's is de Vlaamse overheid (43% of 310 mln. bfr in 1999). De provincie staat in voor 26% van de ontvangsten (190 mln. Bfr.), en er is nog een post 'andere' die 31% van de middelen vertegenwoordigt. Deze laatste categorie zal vanaf 2000 aangepast worden daar de provincies in plaats van de GOM's voortaan instaan voor het operationeel beheer van de Doelstelling2-programma's.

⁵ Bron: "Interregionale analyse en evaluatie met het oog op de versterking van de groei­kracht van de Vlaamse economie. Deel I: Evaluatie van het regionaal-economisch beleid in Vlaanderen", IDEA Consult in opdracht van Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Administratie Economie, Afdeling Economisch Ondersteuningsbeleid, 1999

⁶ 1998 i.p.v. 1999

⁷ Exclusief transferten Limburgfonds

Tabel 7: Bron, omvang en inzet van de GOM-middelen

	GOM Antwerpen ⁸	GOM Limburg ⁹	GOM Oost-Vlaanderen	GOM Vlaams-Brabant	GOM West-Vlaanderen
Omvang middelen					
GOM budget 1999 In miljoen BEF	106,9	210	165,4	76,5	156
Bronnen					
Vlaamse begroting	47%	43% (oa Limburgfonds)	40%	57%	37%
Provincie	37,3%	14%	30%	13%	31%
Andere	15,7%	43% (oa EC)	30%	30%	32%

▪ **Taken:**

Volgens het decreet van 12 juli 1990 zijn de taken van de GOM's:

- De bevordering van de sociaal-economische ontwikkeling van hun werkgebied
- de ondernemingspromotie
- de uitvoering van bepaalde aspecten van het sociaal-economisch beleid van de Vlaamse regering.

De GOMs worden belast met de organisatie van het overleg en de samenwerking tussen de overheden en de instellingen die binnen hun werkgebied bevoegd zijn inzake sociaal-economische ontwikkeling. Zij voeren deze taken uit hetzij op autonome wijze, hetzij in opdracht van de Vlaamse regering. De Vlaamse regering stelt tweejaarlijks –in overleg met de GOMs- een richtnota op waarin zij haar beleid tegenover de GOMs bepaalt.

Deze decretale taken zijn nader gevisualiseerd in activiteiten die de verschillende GOM's opzetten (zie kader).

▪ **Beheer:**

De GOM's worden bestuurd door een Raad van Bestuur die bestaat uit een gelijk aantal vertegenwoordigers van de provincie, de gemeenten en de intercommunales enerzijds, en van de werkgevers-, landbouw-, middenstands- en werknemersorganisaties die zijn vertegenwoordigd in de SERV anderzijds. De Raad van Bestuur telt niet meer dan 24 leden, vertegenwoordigers van de provincie vormen de gewone meerderheid.

Het directiecomité van de GOM bestaat uit 12 leden:

- zes leden die provincie, de gemeenten en de intercommunales vertegenwoordigen
- zes leden die werkgevers-, landbouw-, middenstands- en werknemersorganisaties vertegenwoordigen

⁸ 1998 i.p.v. 1999

⁹ Exclusief transferten Limburgfonds

- Relaties met Vlaamse overheid, lokale overheden, sociale partners en Vlaamse administratie:

Bij decreet zijn de GOMs belast met de bevordering van de sociaal-economische ontwikkeling van hun werkgebied, meer bepaald met de organisatie van het overleg en de samenwerking tussen overheden en instellingen die zich binnen het werkgebied van de GOM bezig houden met sociaal-economische ontwikkeling. Uit hun jaarverslagen blijkt dat ze in de praktijk heel wat ondernemen op dat vlak (zie ook box 1).

- De samenwerking van de GOM's met streekplatformen en intercommunales varieert tussen de GOM's onderling. Bij decreet is vastgelegd dat de GOM's zetelen in de Raad van Beheer van de streekplatformen.
- De samenwerking tussen de GOM's en het Vlaams niveau: via de regeringscommissarissen voor de GOM's. Gestructureerde contacten met de administratie economie zijn er in het kader van de Europese structuurfondsen (tot 2000) en in het kader van de evaluatie van de streekcharters.
- De GOM's werken op regelmatige basis samen met andere (economische) VOI's zoals IWT, Export Vlaanderen, de Dienst Investeren in Vlaanderen. Meest intens wordt er samengewerkt met het IWT en de Dienst Investeren in Vlaanderen. Daarna volgen Export Vlaanderen en de VDAB.

- Positie in subregionaal beleid:

Binnen het subregionaal beleidsveld kan de positie van de GOM's als volgt samengevat worden:

- Het is een decentrale economische instelling die vanuit de overheid ondernemingsgericht werkt
- De Goms hebben een relatief autonome werking rond regionaal-economische ontwikkeling en bedrijfsbegeleiding
- De GOM's hebben zowel beleidsontwikkende als beleidsuitvoerende taken.
- Elke GOM ontwikkelt specifieke accenten inzake activiteiten en expertise
- Er is samenwerking met diverse actoren op vlak van regionale en ruimtelijke economie zowel centraal als decentraal, en ook samenwerking tussen de GOM's onderling.

Box 1: Overzicht van activiteiten van de GOM's**1. Bedrijventerreinen en onthaalstructuur**

- Onthaalstructuren voor jonge bedrijven: bedrijvencentra, doorgangsgebouwen en innovatie- en incubatiecentra
- Initiatieven op vlak van gewestplanwijzigingen, ontwerpen BPA's en zonevreemde bedrijven.
- Sanering van vervuilde terreinen.

2. Studies en strategie

Elke GOM verricht studiewerk, stelt strategische plannen op en volgt de socio-economische indicatoren op.

- GOM Antwerpen met studiebureau ESA: "Uitgerekend...Antwerpen 1999", statistisch socio-economisch jaarboek
- GOM Limburg met studiebureau LER: Integraal Ontwikkelingsplan Limburg 2010
- GOM Vlaams-Brabant: SEOP, het sociaal-economisch ontwikkelingsplan voor Vlaams-Brabant
- GOM West-Vlaanderen met studiebureau WES: Strategie 2000, strategisch plan voor de provincie West-Vlaanderen

3. Bedrijfsbegeleiding: eigen accenten

- Strategie 2000 van GOM Limburg: ondersteunen van het kwaliteitsbeleid bij KMO's.
- GOM Oost-Vlaanderen: bedrijvenloket
- Antwerpen: "Kwaliteit loont": kwaliteitsbeleid bij KMO's
- West-Vlaanderen: begeleiding technologische innovatie, oa met hogescholen en TIV/IWT

4. Opdrachtfuncties

- Inventarisatie van bedrijventerreinen via GIS voor de Vlaamse overheid, administratie Arohm
- Milieucel: advies rond milieuwetgeving
- Cel ruimtelijke ordening: bedrijfsbegeleiding, informatie naar Vlaamse overheid
- Energiecel: ondermeer energie-audits bij bedrijven

5. Voorbeelden van gezamenlijke initiatieven

- Brochure "Werk maken": overzicht van alle federale en gewestelijke tewerkstellingsmaatregelen
- Exportpromotie: gezamenlijke groepsstands op internationale beurzen
- Innovatie: Technologische Innovatiecel Vlaanderen (TIV)
- Bedrijvengids: bevat 4 500 Vlaamse bedrijven met minstens vijf werknemers
- Toelevering: databank met ongeveer 1000 toeleverars, het tijdschrift 'Toeleveren Vandaag'
- Euro Info Center: toegang tot informatie van de Europese Unie

4.2.4. Streekplatformen

- Aantal:

Inmiddels zijn er 17 streekplatformen opgericht en in werking. Nagenoeg het volledige Vlaamse grondgebied is daarmee bedekt. Enkel in Vlaams-Brabant, en meer bepaald in Leuven en Halle-Vilvoorde, is er tot dusver geen streekplatform geïnstalleerd¹⁰ (zie Tabel 3 voor een overzicht van de streekplatformen).

- Bestaffing:

Deze varieert van platform tot platform. De functie van streekmanager en het secretariaat wordt meestal vervuld door deeltijdse (gedetacheerde) medewerkers.

- Middelen:

Voor de financiering van de *werking* van de streekplatformen is een formule van cofinanciering voorzien. De Vlaamse begroting stelt een financiële ondersteuning voor de werking van de streekplatformen ten bedrage van 49% van de kosten met een maximum van 2 mln. Bfr per samenwerkingsverband voorop.

Andere bijdragen komen van de gemeenten, hetzij rechtstreeks hetzij via de intercommunale, en van private partners. Bedrijven ondersteunen de platformen meestal in natura, bijvoorbeeld door kantoorruimte ter beschikking te stellen of een medewerker te detacheren (bvb. in Mechelen, Antwerpen en Midden-Limburg). Financiële bijdragen van de sociale partners blijven beperkt.

De werkingskosten van de streekplatformen voor de Vlaamse begroting zijn tot dusver beperkt gebleven. In de periode 1995-1999 bedroeg de werkingskost voor de verschillende platformen aan de Vlaamse begroting 67.2 mln.Bfr, dit is gemiddeld 1.34 mln.Bfr. per platform per jaar (zie ook Tabel 8).

Voor de financiering van de *hefboomprojecten* heeft de Vlaamse regering ervoor geopteerd om geen specifieke budgettaire enveloppe te voorzien. De financiering van de projecten moet verlopen via de begrotingen van de functionele departementen van de Vlaamse overheid of via andere projectpartners.

- Taken:

De taken van het streekplatform worden omschreven in de VESOC-nota omtrent de oprichting van streekplatformen in 1994, overgenomen in het besluit van de Vlaamse regering 20/7/1994 houdende erkenning en betoelaging van streekplatformen herhaalt de opdracht.

Het officiële takenpakket is het opstellen van een lange termijn-streekvisie en het formuleren van hefboomprojecten voor de streek. Dit resulteert in het opstellen van regionaal-economische streekvisie, dat omgezet wordt in een streekcharter met de formulering van strategische hefboomprojecten voor de streek.

¹⁰ In Halle-Vilvoorde is er een tewerkstellingspact in werking

▪ Beheer:

Streekplatformen hebben de rechtspersoonlijkheid van een vzw.

De Raad van de Beheer telt hoogstens 20 leden, met daarbij tenminste volgende vertegenwoordigers:

- werkgevers-, landbouw-, middenstandsorganisaties die vertegenwoordigd zijn in de SERV (maximum 4 personen)
- werknemersorganisaties die zijn vertegenwoordigd in de SERV (maximum 4 personen)
- in de subregio wonende politieke mandatarissen (maximum 4 personen)
- 1 vertegenwoordiger van de administratie Economie
- 1 vertegenwoordiger per STC in het gebied van de subregio

▪ Relaties met:

- Vlaamse overheid: via de cel regionaal economisch beleid van de Administratie Economie
- Lokale overheid: lokale vertegenwoordigers (gemeenten) nemen deel aan het streekplatform
- Sociale partners: via lokale vertegenwoordigers
- Vlaamse administratie: de GOMs dienen ondersteuning te geven en zetelen in het streekplatform, contacten met de verticale departementen van de Vlaamse administratie zijn er nav uitvoering van hefboomprojecten
- Privé: oa bedrijfsorganisaties zoals Kamers van Koophandel, UNIZO via de plaatselijke vertegenwoordigers

▪ Positie in subregionaal beleid:

Streekplatformen verzamelen lokale actoren rond de regionaal-economische problematiek van een bepaalde streek. De streekplatformen treden op als beleidsontwikkelaars op het decentrale, subregionale niveau. Sommigen hebben evenwel de ambitie om ook op te treden als uitvoerders. De beleidsmatige aansturing van de streekplatformen gebeurt vanuit het kabinet economie en de cel regionaal-economisch beleid (bij de administratie economie) van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. De relatie tussen de streekplatformen en de GOMs is divers en getuigt niet altijd van een grote wil tot samenwerking.

Tabel 8: Financiering van de werking van de streekplatformen tussen 1995 en 1999

Streekplatform	Bedrag	Aantal jaar van financiering door Vlaanderen ¹¹
Streekplatform Noord-Limburg	3 559 252	2
Streekplatform Midden-Limburg		
Streekplatform Mijnstreek ¹²	5 000 000	4
Streekplatform Haspengouw	4 093 736	3
Streekplatform Hageland- HESOC	3 475 295	3
Strategisch plan arr. Mechelen	6 000 000	4
Strategisch plan Antwerpen	7 000 000	4
Streekplatform Kempen	3 029 159	3
Streekplatform Meetjesland	4 579 199	2
Strategisch Plan Gewest Gent	5 654 941	4
Streekplatform Zuid-Oost-Vlaanderen	5 000 000	3
Strategisch Plan regio Dendermonde	3 824 353	5
Strategisch Plan Waasland	5 429 397	4
Streekplatform Westhoek	1 744 433	2
Streekplatform arr. Oostende	0	
Streekplatform Roeselare-Tielt	3 346 616	3
Streekplatform arr. Brugge	0	
REBAK (regionaal beleidskomitee arr. Kortrijk)	5 477 609	4
Totaal	67 213 990	

Bron: IDEA Consult op basis van informatie van Administratie economie, cel regionaal-economisch beleid

¹¹ Binnen de periode 1995- begin 1999

¹² Bestaat nu als streekplatform Midden-Limburg.

4.2.5. Afsluitende beschouwingen

Op basis van bovenstaand schematisch overzicht kunnen volgende conclusies getrokken worden:

- er is een grote gelijkenis tussen STC's en Edufora: het aantal, de geografische afbakening, de belangrijkste financieringskanalen, de beheerstructuur ... vertoont sterke overeenkomsten;
- de Gom's hebben een ander karakter en structuur dan de andere drie geselecteerde actoren. Terwijl het zwaartepunt van de Gom-activiteiten bij beleidsuitvoering ligt, is de kerntaak van de andere drie actoren eerder visie-ontwikkeling en draagvlakcreatie via overleg. Wel is er een gedeeltelijke overlapping met de taakstelling van de streekplatformen, daar ook de Gom's verantwoordelijk zijn voor de organisatie van het overleg inzake sociaal-economische ontwikkeling in hun werkgebied;
- alhoewel STC's en streekplatformen beide subregionale overlegplatformen zijn, vertonen ze op de meeste criteria een uiteenlopend patroon. De belangrijkste verschillen zijn:
 - het aantal STC's (12+1 voor Brussel) en streekplatformen (17) verschilt. Bij de STC's is er een aantal bepaald met geografische afbakening, terwijl dit voor de streekplatformen niet het geval is
 - terwijl voor de STC's formeel voorzien is in een eigen staf, is dit niet het geval voor de streekplatformen
 - bij de streekplatformen is in tegenstelling tot de STC's de mate van cofinanciering een duidelijke optie
 - wat de beheersstructuren betreft is er momenteel enkel voorzien in een vertegenwoordiging van het STC in de organen van het streekplatform
 - ook de relatie met de stakeholders (lokale besturen, sociale partners, levende, krachten) is anders ingebed.

Deze verschillen kunnen ten dele toegeschreven worden aan het ontstaans- en ontwikkelingsproces van de STC's en de streekplatformen, dat duidelijk van elkaar verschilt: bij de streekplatformen is het eerder een bottom-up groeiproces geweest, terwijl de STC-structuur top-down is bepaald.

5. BIBLIOGRAFIE

Derynck F, Streekontwikkeling in Vlaanderen, bestuurskundig bekeken, doctoraat KUL, 1995.

Maes R en Jochmans K. (red.), Inleiding tot de bestuurskunde, deel 3 actoren op het veld van het overheidsbeleid en van het openbaar bestuur, studiecetrum open hoger onderwijs, 1996, 360 blz. .

Commissie bestuurlijke organisatie, advies onder voorzitterschap van prof. Dr. Derynck F: de organisatie van het binnenlands bestuur in Vlaanderen, 15 april 1997, 220 blz. .

Verhoef I. H. J. en Boelma F. W. M., Lokale initiatieven: naar een nieuwe conceptie van regionale ontwikkelingen in theorie en praktijk, Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, reeks van zee tot land, rapport 54, 1986, 458 blz. .

STC, STC-stuurgroep, jaarverslag STC 1999, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Administratie Werkgelegenheid, STC-coördinatieteam, 2000, 66 blz. + bijlagen.

VDAB, diverse jaarverslagen.

Federaal Ministerie van Arbeid en Tewerkstelling, Het federaal werkgelegenheidsbeleid, evaluatierapport 2000.

Cabus, P, Vlaanderens regionaal beleid op nieuwe wegen, in planologisch nieuws, jg. 15, nr. 2, 1995, blz. 175-201.

De Rynck F, en de andere... Actoren en relaties op het subregionale veld, in Steunpunt WAV, Nieuwsbrief 1/2 - 1997/open forum, blz. 29-39.

Vanhaverbeke W, Het subregionaal economisch beleid in Vlaanderen, enkele kritische reflecties, Nieuwsbrief 1/2 - 200/, blz. 98-102.

Mina_plan 2, meer specifiek deel 4: Gebiedsgerichte benadering en deel 7 samenwerking met overheden; <http://www.mina.Vlaanderen.be/beleid/mina2/>.

Regionale landschappen, natuurdecreet 21.10.1997 (BS 10.01.1998) en uitvoeringsbesluiten, <http://www.mina.Vlaanderen.be/regelgeving/natuurdecreetkort/...> .

VLM, Landinrichting, Wegwijzer door de regelgeving inzake landinrichting, VLM, 32 blz. .

Van Mechelen D, beleidsnota (ontwerp actieplan) STEM, Naar een performant streekeigen management (STEM), 2000, 68 blz..

OESO, Report on local partnerships, preliminary draft, 1.09.2000.

KULeuven (Albrechts L, Van Den Broeck J en Verachtert K) en KUNijmegen (Leroy P en Van Tatenhove J), Geïntegreerd gebiedsgericht beleid: een methodiek, november 1999, 91 blz. .

EU, Directoraat Economie en Sociale Aangelegenheden, diverse publicaties en voorbereidende papers, waaronder: 'Institutions and social capital' en de problematiek van 'enlargement'.

EU, De structuurfondsen, diverse jaarverslagen.

SERV, Standpunt van de SERV over het ruimtelijk-economisch beleid in Vlaanderen en de ontwikkeling van een strategisch sociaal-economisch streekoverleg, Brussel, 8 december 1999

Beleidsnota's 1999-2004 van de Vlaamse Regering, 1999: zie bijlage

Beleidsbrieven 436- 462, Vlaams Parlement, zitting 2000-2001

Vlaams regeerakkoord: Een nieuw project voor Vlaanderen en de regeringsverklaring, augustus 1999, 85 blz. .

VWEC, Werkgelegenheid voor de jaren tachtig, 16° Vlaams Wetenschappelijk Congres, 1983, 765 blz. .

VWEC, De overheid in een gemengde economie, 11° Vlaams Wetenschappelijk Congres, 1973, 603blz. .

VWEC, Overheidsinterventies, effectiviteit en efficiëntie, 15° Vlaams Wetenschappelijk Congres, 1981, 667 blz. .

Kluwer, Instellingenboekje 1999.

Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Gids van de Vlaamse overheid, herfst 1999.

Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Cel regionaal-economisch beleid, Evaluatie van het vernieuwd regionaal-economisch beleid, juli 1999, 102 blz. en bijlagen.

Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Cel regionaal-economisch beleid, Vademecum streekbeleid, 1997, 97 blz. en bijlagen.

IDEA Consult, Interregionale analyse en evaluatie met het oog op de versterking van de groeikracht van de Vlaamse economie, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Administratie Economie, mei - juli 1999.

OECD, Decentralising Employment Policy, New Trends and Challenges, The Venice Conference, 1998.

Vereniging van de Vlaamse Provincies, Streekgericht werken in economische materies, Verslag rondetafelconferentie, 1999.

Beleidsnota's van de Vlaamse Regering 1999-2004, De Vlaamse minister van mobiliteit, openbare werken en energie, Mobiliteit en openbare werken.

Beleidsnota's van de Vlaamse Regering 1999-2004, De Vlaamse minister van mobiliteit, openbare werken en energie, Energie.

Beleidsnota's van de Vlaamse Regering 1999-2004, De Vlaamse minister van welzijn, gezondheid en gelijke kansen, Welzijn, gezondheid en gelijke kansen in perfecte harmonie: een symfonie.

Beleidsnota's van de Vlaamse Regering 1999-2004, De Vlaamse minister van cultuur, jeugd, stedelijk beleid, huisvesting en Brusselse aangelegenheden, Stedenbeleid.

Beleidsnota's van de Vlaamse Regering 1999-2004, De Vlaamse minister van cultuur, jeugd, stedelijk beleid, huisvesting en Brusselse aangelegenheden, Vlaams woonbeleid.

Beleidsnota's van de Vlaamse Regering 1999-2004, De Vlaamse minister van cultuur, jeugd, stedelijk beleid, huisvesting en Brusselse aangelegenheden, Brusselse aangelegenheden.

Beleidsnota's van de Vlaamse Regering 1999-2004, De Vlaamse minister van cultuur, jeugd, stedelijk beleid, huisvesting en Brusselse aangelegenheden, Jeugd.

Beleidsnota's van de Vlaamse Regering 1999-2004, De Vlaamse minister van cultuur, jeugd, stedelijk beleid, huisvesting en Brusselse aangelegenheden, Cultuur.